

Preventie- en handhavingsplan Middelengebruik 2025-2029

Als College van de gemeente Hoogeveen, zijn wij ons sterk bewust van de invloed dat middelengebruik heeft op onze gemeenschap. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de gezondheid en veiligheid van al onze inwoners, jong en oud, te waarborgen. Met dit preventie- en handhavingsplan middelengebruik willen we belangrijke stappen zetten om de negatieve gevolgen van middelengebruik te beperken en tegelijkertijd de mentale gezondheid van onze inwoners te versterken.

Dit plan richt zich op twee belangrijke pijlers: preventie en handhaving. We geloven dat we door vroegtijdig in te zetten op preventie veel problemen kunnen voorkomen. Door te investeren in educatie, bewustwording en het ondersteunen van mentale gezondheid, kunnen we jongeren en volwassenen helpen om verstandige keuzes te maken en weerbaar te zijn tegen de verleiding van middelengebruik. Hierin werken we nauw samen met scholen, zorginstellingen, sportverenigingen, ouders en andere maatschappelijke partners. Het versterken van de mentale gezondheid staat daarbij centraal, omdat we weten dat mensen met een sterk mentaal welzijn minder geneigd zijn om schadelijke middelen te gebruiken.

Daarnaast blijven we strikt de regels handhaven rondom alcohol- en drugsgebruik. Dit doen we niet alleen om overlast en criminaliteit tegen te gaan, maar ook om de veiligheid in onze wijken te garanderen. Onze inzet richt zich op een gebalanceerde aanpak, waarbij preventie hand in hand gaat met een consequent handhavingsbeleid.

Samenwerking is daarbij essentieel. Door samen te werken met maatschappelijke organisaties, zorginstanties, ondernemers en natuurlijk de inwoners zelf, zorgen we ervoor dat onze inspanningen breed gedragen worden en duurzaam effect hebben. Alleen samen kunnen we een gezondere, veiligere en veerkrachtigere gemeenschap creëren.

Met dit plan zetten we ons in voor een gezonde en veilige toekomst voor iedereen in Hoogeveen. Wij rekenen op uw steun en betrokkenheid, want alleen samen kunnen we dit doel bereiken.

1. Inleiding

Voor u ligt het preventie- en handhavingsplan middelengebruik van de gemeente Hoogeveen. Een plan dat sinds 2014 aan uw raad wordt aangeboden. Dit plan heeft als doel de gezondheid en het welzijn van onze inwoners te bevorderen door het terugdringen van middelengebruik via een preventie en handhavingsaanpak. Alcohol, drugs en tabak gebruik vormen een complexe uitdaging die niet alleen lichamelijke, maar ook mentale en sociale gevolgen met zich mee kan brengen.

IJslandse model/ Opgroeien in een Kansrijke Omgeving

Het vernieuwde plan is geschreven vanuit het gedachtegoed van het IJslandse Model, ook wel Opgroeien in een Kansrijke Omgeving genoemd. De essentie van het IJslandse model/OKO is om een gezonde omgeving voor jongeren te creëren die is ingericht om middelengebruik te voorkomen en te werken aan het welbevinden van jongeren. De basis van dit plan ligt verankerd in de uitgangspunten van de Nota Jeugd Hoogeveen, waarin het versterken van kansen voor jongeren en het creëren van een kansrijke omgeving centraal staan. De nota benadrukt het belang van een gezonde, veilige en ondersteunende omgeving waarin jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen. Het preventie- en handhavingsplan geeft hier invulling aan door de aanpak te richten op het terugdringen van middelengebruik, een belangrijk onderdeel van het bevorderen van het welzijn en de ontwikkelingskansen van jongeren.

Mentale gezondheid

Wij zijn ervan overtuigd dat preventie van middelengebruik een belangrijke relatie heeft met mentale gezondheid en daarbij weerbaarheid en veerkracht. Als gemeente willen we, als duurzame interventie, investeren in het verbeteren van de mentale gezondheid van onze inwoners. Vanuit de overtuiging dat wanneer je lekker in je vel zit alcohol, drugs en tabak misbruik veel minder voorkomen en je beter bestand bent tegen deze verleidingen. We leggen daarom een verbinding tussen de aanpak mentale gezondheid vanuit het Gezond en Actief Leven Programma, de Nota Jeugd en het preventie- en handhavingsplan alcohol en drugs.

Mentale gezondheid is een fundament voor een gelukkig en veerkrachtig leven. Onder andere de Wereld Gezondheid Organisatie heeft hier uitgebreid onderzoek¹ naar gedaan waarbij in meerdere onderzoeken het verband wordt gelegd tussen mentale gezondheid en vermindering van risicovol gedrag zoals middelengebruik. Inwoners die mentaal gezond en gelukkig zijn, kunnen beter omgaan met de tegenslagen en stress die onvermijdelijk deel uitmaken van ons leven. Deze weerbaarheid en veerkracht zijn belangrijke componenten die ons beschermen tegen het ontwikkelen van verslavingen. Wanneer inwo-

1) <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/world-mental-health-report>

ners in staat zijn om stressvolle situaties effectief te beheersen en positief te reageren op uitdagingen, vermindert het risico op het zoeken naar oplossingen in alcohol en drugs.

In het bijzonder zien we dat de mentale druk onder jongeren toeneemt, waarbij er een risico is dat dit leidt tot een stijgend gebruik van middelen zoals alcohol en drugs. Deze zorgwekkende trend vraagt om een gerichte aanpak die zowel preventie als handhaving omvat.

Integrale aanpak

In dit plan werken we vanuit een integrale aanpak, waarin preventie en handhaving hand in hand gaan. Preventieve maatregelen zijn gericht op het versterken van de mentale veerkracht van onze inwoners en het bevorderen van een gezonde leefstijl. Tegelijkertijd is een effectieve handhaving noodzakelijk om een veilige en gezonde leefomgeving te waarborgen en excessen aan te pakken.

Een gezamenlijke aanpak is essentieel voor succes. Samenwerking tussen inwoners en partners zoals scholen, zorginstellingen, buurtverenigingen, de politie en de gemeente zelf, vormt de kern van ons beleid. Alleen door onze krachten te bundelen en een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid te nemen, kunnen we een positieve verandering teweegbrengen en een gemeenschap creëren waar iedereen de kans heeft om gezond en gelukkig te zijn.

Kortom, dit plan biedt een integrale benadering om middelengebruik in Hoogeveen terug te dringen, door niet alleen te focussen op het verminderen van gebruik, maar ook op het versterken van de onderliggende mentale gezondheid.

Samen werken aan preventie- en handavingsplan

Dit preventie- en handavingsplan is tot stand gekomen in samenwerking met Verslavingszorg Noord Nederland en GGD Drenthe. De gemeente heeft een coördinerende en deels uitvoerende rol. Deze stakeholdergroep zal twee tot vier keer per jaar samenkomen om het uitvoeringsplan voor het betreffende jaar vast te stellen, de uitvoering te monitoren en de evaluatieresultaten van dat jaar te bespreken en te duiden. Voor de uitvoering wordt er samenwerking gezocht met verschillende partners binnen de domeinen gezondheid en veiligheid: GGD, verslavings-preventie, politie, onderwijs, jongerenwerk, horecaondernemers, sportorganisaties, etc.

Leeswijzer

Na de inleiding staan in hoofdstuk 2 de gezondheidsopgave uitgewerkt. De GGD heeft vanuit de Gezondheidsmonitor de belangrijkste opgaven in beeld gebracht gerelateerd aan middelengebruik. In hoofdstuk 3 staan de focuspunten en het kader, waarna de focuspunten in de paragrafen verder zijn uitgewerkt in "wat willen we bereiken" en "wat gaan we doen." Hoe we dit gaan uitvoeren staat beschreven in hoofdstuk 4 en gaat over de organisatie, monitoring en beschrijft de rol van de GGD en VNN. In hoofdstuk 5 staat het financieel kader beschreven waarbinnen het preventie- en handavingsplan wordt uitgevoerd en in hoofdstuk 6 staat de verbinding met aanpalende beleidsterreinen beschreven. In de bijlage staat een terugblik van het preventie- en handavingsplan 2019-2023, de wettelijke kaders, een begrippenlijst, factsheet middelengebruik en mentale gezondheid in de gemeente Hoogeveen van de GGD en een kader voor de coffeeshop.

2. Gezondheidsopgave Hoogeveen

De GGD heeft vanuit de Gezondheidsmonitor de belangrijkste opgaven in beeld gebracht gerelateerd aan alcohol- en drugsgebruik. Het gemeentebeeld is gegeneerd uit de Gezondheidsmonitor volwassene 2022, ouderen 2022 en jeugd 2023, tenzij anders vermeld.

Mentale gezondheid staat onder druk

In 2018 agendeert het RIVM in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning voor het eerst de toenemende druk op het dagelijks leven. In de periode 2019-2023 verslechterde de mentale gezondheid van de jeugd, ook in Hoogeveen. In 2023 voelt nog 79% van de jongeren zich meestal (zeer) gelukkig. Toch heeft 16% uit klas 2 en 4 serieus nagedacht over suïcide en 36% van de Drentse inwoners tussen 16-25 jaar.

De mentale druk bij jeugd is hoog en jongeren ervaren veel stress, door school en huiswerk, alles wat ze moeten doen en de thuissituatie. 47% van 16 tot 25-jarigen in Drenthe voelt zich vaak gestrest. Bij vrouwen ligt dit een stuk hoger dan bij mannen.

Van de volwassenen en ouderen voelt respectievelijk 80% en 87% zich mentaal gezond. Eenzaamheid speelt bij 43% van de volwassenen en 46% van de ouderen, terwijl 26% van de jongeren uit klas 2 en 4 van het VO aangeeft zich de afgelopen 4 weken wel eens eenzaam te hebben gevoeld. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal.

Conclusie

De meest recente cijfers uit de Gezondheidsmonitor volwassenen laten een verslechtering van de psychische gezondheid zien, met name bij jongvolwassenen. Bijna de helft van de volwassenen en ouderen voelt zich eenzaam.

Naast de cijfers uit de Gezondheidsmonitor staat in het GALA programmaplan dat slechts een beperkt aantal volwassenen en ouderen neemt deel aan beweeg-, cultuur en ontmoetingsactiviteiten. We onderzoeken hoe we drempels weg kunnen halen om de deelname te stimuleren. Ook willen we werken aan zorgzame gemeenschappen door de domein overstijgende werkwijze toe te passen in meerdere dorpen en wijken. Binnen de DOS-werkwijze is omzien naar elkaar en van waarde zijn voor elkaar een belangrijk ingrediënt. De aanpak vanuit de dorpscoöperatie Hollandscheveld Verbindt is hiervoor het inspirerende voorbeeld.

Middelengebruik en gezondheid

Tot ons 25e levensjaar worden onze hersens gevormd. Alcohol en drugs hebben een negatieve invloed op die vorming. Om die reden worden alcohol en drugs afgeraden tot 18 jaar en bij zwangere vrouwen². Toch heeft 60% van de jongeren wel eens alcohol gedronken (toename vanaf 2019) en 7% wel eens softdrugs gebruikt. Het uitstellen van het eerste alcohol- en drugsgebruik is een belangrijke maatregel in het voorkomen van overmatig middelengebruik.

Alcoholgebruik onder jongeren neemt toe

Overmatig alcoholgebruik heeft zowel gevolgen voor de korte termijn (bijvoorbeeld ontremming, afname reactiesnelheid, out gaan of alcoholvergiftiging) als voor de langere termijn (bijv. sociale problemen, kanker, psychose en verslaving). Het is voor jongeren extra gevaarlijk om alcohol te drinken, omdat hun lichaam nog in ontwikkeling is.

Bingedrinken komt veel voor onder zowel jongens als meisjes, meer bij de groep 15-18 jaar en VMBO-leerlingen. Alcohol is een belangrijk onderdeel van de Hoogeveense cultuur. In de monitor jeugd (2023) zien we dat meer ouders regels stellen ten aanzien van het alcoholgebruik van hun kinderen.

Mannen en jongvolwassenen in de leeftijd van 18-34 jaar vallen het vaakst in de categorie zware drinker³. Onder volwassenen is bijna 1 op de 5 mannen in Hoogeveen een zware drinker.

Drugsgebruik onder inwoners is stabiel

Middelengebruik vertoont gemengde trends afhankelijk van het middel of de tijdspanne waarnaar wordt gekeken (Verwey Jonker Instituut 2024). Het gebruik van drugs onder jongeren jonger dan 18 jaar ligt laag en is stabiel. Het percentage volwassen (18-65 jaar) uit Hoogeveen dat recent (laatste 4 weken voor het onderzoek) cannabis heeft gebruikt is 3%. Beide zijn vergelijkbaar met het Drentse percentage en sinds respectievelijk 2019 en 2020 niet significant toe- of afgenomen. Een klein percentage van de inwoners uit Hoogeveen en Drenthe heeft ooit andere drugs gebruikt. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 van de GGD Drenthe⁴

Meer middelengebruik hangt samen met een verminderde mentale gezondheid

Een minder goede mentale gezondheid leidt tot meer middelengebruik, tegelijkertijd leidt meer middelengebruik ook tot een minder goede mentale gezondheid. Minder alcohol- en drugsgebruik draagt dus ook bij aan de mentale gezondheid.

Alcohol maatschappelijk meer geaccepteerd dan drugsgebruik

In de maatschappij wordt alcoholgebruik vaker en sneller geaccepteerd dan drugsgebruik. Hierdoor ontstaat een scheve beeldvorming: het drugsprobleem binnen de gemeente wordt veelal groter gemaakt dan de feitelijke cijfers laten zien, terwijl de problematiek rondom alcoholgebruik vaak wordt gebagatelliseerd. Dit verschil in perceptie lijkt voort te komen uit de bredere maatschappelijke acceptatie van alcohol, waarbij de risico's die aan alcoholgebruik verbonden zijn, minder onderkend worden of liever niet onder ogen worden gezien.

Ondanks dat leefstijlonderzoeken aantonen dat het drugsgebruik in de praktijk binnen de perken blijft, heerst bij sommigen toch twijfel. Deze groep stelt vaak vraagtekens bij de onderzoeksresultaten, omdat zij het gevoel hebben dat er voldoende signalen zijn die een ernstiger probleem suggereren.

Het verschil in perceptie tussen alcohol en drugsgebruik wordt mede beïnvloed door de beschikbaarheid van deze middelen. Alcohol is op talrijke locaties vrij verkrijgbaar, zoals supermarkten, horeca, sport-

2) Dit advies is in lijn met de wettelijke kaders (zie bijlage). Tot 18 jaar is de verkoop en het gebruik van alcohol verboden. Vanaf 18 jaar is het advies om met mate te gebruiken. Tot 18 jaar is de verkoop en het gebruik van alcohol verboden.

3) Mannen minstens 1X per week 6 en vrouwen 4 glazen op een dag

4) <https://www.gezondheidsatlasdrenthe.nl/documents/Hoogeveen>

kantines en buurthuizen. Drugs daarentegen, met uitzondering van cannabis en hasj, die enkel in coffeeshops beschikbaar zijn, worden vooral via illegale circuits verhandeld. In coffeeshops geldt bovendien een leeftijdsgrens van 18 jaar. Alcohol daarentegen komt vaak al vroeg op het pad van kinderen, bijvoorbeeld wanneer zij meegaan met ouders naar de supermarkt of de sportkantine. Dit verschil in toegankelijkheid draagt bij aan de normalisering van alcoholgebruik, ook bij jongere generaties.

Gemeente Hoogeveen top 3 meeste rokers

Volwassen rokers uit Hoogeveen staan in de top 3 van meeste rokers in Nederland. De afgelopen periode is het aantal volwassen rokers afgenomen tot 20%. Bij ouderen van 65-74 jaar rookt 9% en van de 75-plussers 7%.

Op gebied van roken en jongeren doen zich grote verschillen op qua opleidingsniveau; 40% van de VMBO-leerlingen in klas 2 en 4 heeft ooit gerookt, ten opzichte van 8% van de havo/vwo-leerlingen. Van de jongeren die op dit moment roken, rookt 23% dagelijks. Het aantal rokers in de directe omgeving van Hoogeveense jongeren is de afgelopen 2 jaren weer gestegen van 56% naar 61%; bovendien zijn dat in 43% de ouders/verzorgers.

Op het gebied van vaperen en jongeren zijn in de gemeente Hoogeveen totaal 26% van de jongeren die ooit een vape (e-sigaret) gebruikt heeft. In de leeftijd van 12 – 14 jaar is dit 19%. Ook op het gebied van vaperen en jongeren doen zich grote verschillen voor qua opleidingsniveau: 44% van de VMBO-leerlingen in klas 2 en 4 heeft ooit een vape gebruikt, ten opzichte van 15% van de havo/vwo-leerlingen. Het aantal jongeren dat elke dag een vape gebruikt is 11% in de gemeente Hoogeveen. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gezondheidsmonitor Jeugd 2023 van de GGD Drenthe⁵.

Conclusie

Het aantal rokers in Hoogeveen is veel te hoog en dat heeft grote negatieve gevolgen voor hun gezondheid. We zetten in op een rookvrije generatie en op het voorkomen van roken op het voortgezet onderwijs (met name bij VMBO). Daarnaast gaan we een wijkaanpak ontwikkelen waarbij inwoners worden geholpen met stoppen met roken.

Maatschappelijke kosten en transgenerationale overdracht

Wanneer een ouder of gezinslid kampt met problematisch gebruik of verslaving, heeft dit ingrijpende gevolgen voor zowel het gezin als de maatschappij. De gezondheidszorg wordt extra belast door fysieke en psychische problemen, wat leidt tot hogere zorgkosten. Kinderen uit deze gezinnen – ook wel KOPP/KOV-kinderen genoemd (Kinderen van Ouders met Psychische of Verslavingsproblemen) – lopen een verhoogd risico op het ontwikkelen van psychopathologie. Onderzoek toont aan dat zij 2 tot 4 keer meer kans hebben om vóór hun 18e levensjaar psychische stoornissen te ontwikkelen, en dit risico kan oplopen tot 2 tot 13 keer na hun 28e levensjaar (Trimbos-instituut). Daarnaast doen zij vijf keer vaker een beroep op gespecialiseerde jeugd-GGZ, wat de druk op de zorg vergroot en de maatschappelijke kosten verhoogt.

Naast psychische problemen lopen deze kinderen een 2 tot 3 keer hoger risico op kindermishandeling en kunnen zij te maken krijgen met jeugdzorg en maatschappelijke opvang door verwaarlozing en instabiele thuissituaties (Trimbos-instituut). Ook justitie en handhaving maken extra kosten door een verhoogde kans op crimineel gedrag en wetsovertredingen binnen deze groep. Daarnaast heeft verslaving economische gevolgen, zoals werkverzuim, verminderde arbeidsparticipatie en hogere uitkeringslasten. De impact van ouderlijke verslaving reikt vaak tot ver in de volwassenheid van de kinderen, met langdurige sociale en economische gevolgen. Dit alles onderstreept de noodzaak van preventie en vroegtijdige interventie. Door tijdig in te grijpen en gezinnen passende ondersteuning te bieden, kunnen niet alleen individuele levens positief worden beïnvloed, maar worden ook de maatschappelijke kosten op lange termijn beperkt.

Hieronder volgt een voorbeeld waarin middelengebruik een grote impact heeft op het gezin maar voor de omgeving niet duidelijk zichtbaar is.

5) <https://www.gezondheidsatlasdrenthe.nl/documents/Hoogeveen>

Kleine signalen, grote impact

Tim is negen jaar en zit in groep zes. Hij is een vrolijke jongen die graag buiten speelt en verhalen verzint over draken en ridders. Maar de laatste tijd lijkt hij minder enthousiast. Op school is hij vaker afgeleid en stiller dan normaal. Zijn juf merkt op dat hij soms zenuwachtig kijkt als er onverwachte dingen gebeuren. Ook tekent hij steeds vaker huisjes met donkere wolken erboven.

Tijdens een gesprek met de schoolmaatschappelijk werker vertelt Tim voorzichtig dat hij het thuis soms moeilijk vindt. Zijn vader drinkt bijna elke avond bier, en soms ook sterke drank. Dan praat hij harder, lacht om dingen die Tim niet grappig vindt of vergeet afspraken die hij met hem heeft gemaakt. Niet altijd, maar vaak genoeg dat Tim zich er zorgen over maakt. Hij weet nooit precies hoe zijn vader zal reageren als hij thuiskomt, en dat maakt hem gespannen.

De schoolmaatschappelijk werker stelt voor om in gesprek te gaan met Tims moeder. Zij herkent het probleem en geeft toe dat het haar ook raakt, maar ze heeft nooit geweten hoe ze het bespreekbaar kon maken. Samen besluiten ze om contact op te nemen met iemand van de versloevingszorg. In een gesprek met een preventiewerker blijkt dat Tims vader wel wil luisteren. Hij had nooit door dat zijn drinkgedrag zo'n effect had op zijn gezin. Hij is bereid om met een professional te praten over zijn alcoholgebruik. Tims moeder besluit zich aan te melden voor een gespreksgroep voor naasten, zodat ze ervaringen kan delen met anderen die in een vergelijkbare situatie zitten.

En Tim? Hij krijgt de kans om KOV-gesprekken (Kinderen van Ouders met Versloevingsproblemen) te volgen. Daar kan hij op een laagdrempelige manier praten met andere kinderen die hetzelfde meemaken. Hij leert dat hij niet de enige is, en dat het niet zijn schuld is. Langzaam maar zeker begint er thuis iets te veranderen. Geen grote omwentelingen, geen plotselinge oplossingen—maar kleine stappen in de goede richting, met hulp van de juiste mensen.

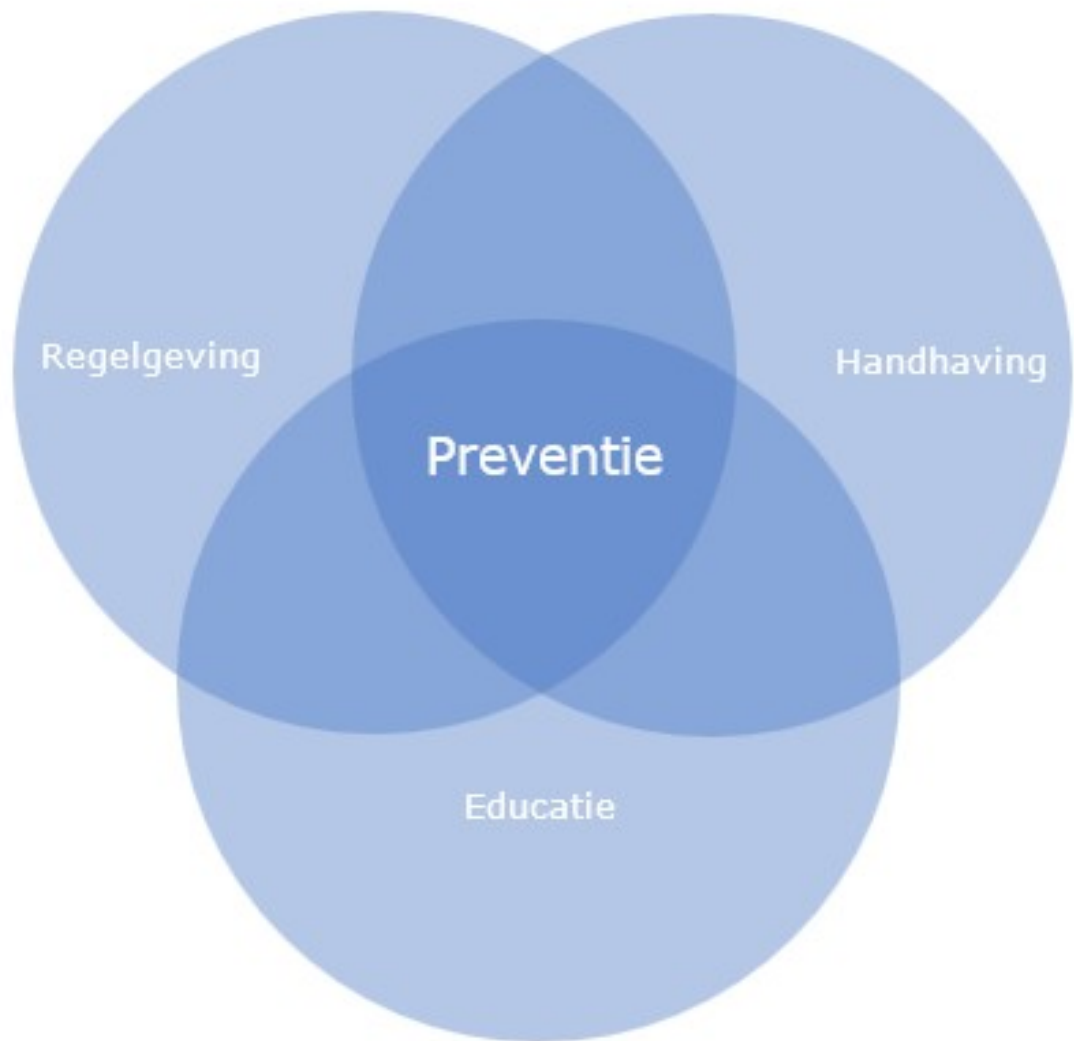
Vanuit de gezondheidscijfers die gaan over het gebruik van alcohol, drugs en tabak komen we tot de volgende opgaven:

1. Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid.
2. Minder kinderen en jongeren hebben voor hun 18e alcohol en drugs gebruikt.
3. Minder jongvolwassenen (18-34 jaar) vallen onder de categorie 'zware drinker'.
4. Het drugsgebruik onder volwassenen blijft op hetzelfde niveau als in 2022.
5. Meer inwoners leven in een rookvrije omgeving.

Bij elke opgave zijn de doelstellingen concreet uitgewerkt.

3. Wat gaan we doen?

Het preventie- en handavingsplan middelengebruik is opgebouwd vanuit verschillende ingrediënten. Het P&H-plan biedt gemeenten de mogelijkheid om de (soms nog) gescheiden werelden van preventie en handhaving dicht bij elkaar te brengen. Het P&H-plan is een integraal beleidsplan met één gezamenlijke missie: het voorkomen van alcohol en drugs gerelateerde schade, met name onder jongeren. Handhaving is onlosmakelijk verbonden aan preventie, zo blijkt uit het onderstaande model van Reynolds [1]. Reynolds beargumenteert dat preventie bestaat uit een gelijkwaardige combinatie van regelgeving, educatie en handhaving.

Speelveld

Het programma dat voorligt zien we als een kader, als speelveld, waarbinnen we met inwoners en partners volgende stappen kunnen zetten. In het programma gaan we uit van de volgende uitgangspunten;

- Samen met inwoners
- Omgevingsbenadering
- Aanpak vanuit het preventiemodel waarbij educatie, regelgeving en handhaving hand in hand gaan en elkaar versterken.

Na vaststelling van dit plan zal er een uitvoeringsplan worden ontwikkeld samen met inwoners en onze partners. Jaarlijks vindt er monitoring en evaluatie plaats en wordt het uitvoeringsplan bijgestuurd waar nodig. Dit past in de lijn van de Hoogeveense Aanpak Besluit Begroting en Verantwoording. De gemeenteraad stelt met het Preventieplan middelengebruik de kaders vast. De uitvoering is verantwoordelijkheid van het college. Tussentijds wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang.

Programmatische opbouw

De opgave van het preventie en handhavingsplan is breed. Vanuit de overtuiging dat focus zorgt voor meer resultaten hebben we gekozen voor een programmatische opbouw. Het plan is gebaseerd op 4 opgaven die voortkomen uit het advies van de GGD. Deze 4 opgaven zijn vertaald in SMART doelstellingen die voornamelijk zijn gekoppeld aan de gezondheidsmonitoren vanuit de GGD.

De SMART doelstellingen zijn vervolgens vertaald in inspanningen, waardoor duidelijk wordt wat we de komende tijd gaan doen vanuit educatie, regelgeving en handhaving om te werken aan de gestelde opgaven.

In de laatste stap wordt gekeken naar het netwerk. Wat en wie hebben we nodig om de doelstellingen te halen en de inspanningen uit te voeren. De uitwerking hiervan komt in het uitvoeringsplan te staan.

IJlandse Model/Opgroeien in een Kansrijke omgeving

Het plan wordt geschreven vanuit het gedachtegoed van het IJlandse Model, ook wel Opgroeien in een Kansrijke omgeving genoemd.

Met OKO werkt iedereen in de gemeente samen aan het vormen van deze positieve leefomgeving voor jongeren op de volgende plekken: thuis (gezin), op school, in de vriendenkring (peergroep) en in de vrije tijd. Dit zijn de vier domeinen die in OKO centraal staan. OKO richt zich op jongeren van 10 tot 18 jaar. De lijn die hier ingezet wordt, zetten we door naar de (jong)volwassenen.

De leefomgeving (domeinen)

OKO richt zich op de belangrijkste factoren in de leefomgeving van jongeren die het risico op midde-
langegebruik verkleinen (beschermende factoren) of het risico vergroten (risicofactoren). In elk van de
vier domeinen gaan samenwerkingspartners met de factoren aan de slag. Ze versterken de bescher-
mende factoren en pakken de risicofactoren aan.

De werkwijze van OKO

De gemeente coördineert de aanpak. Zij brengt ouders en lokale partners bij elkaar zodat er een 'community' ontstaat rond de opgroeiende jongeren. Samen doorlopen zij iedere twee jaar de aanpak van OKO; van monitoring naar dialoog, beleidsvorming en uitvoering.

De uitgangspunten van OKO:

- Op wetenschap gebaseerd: we doen wat werkt, waarbij onderzoek en informatie over de jeugd in de gemeente richting geeft aan de acties en activiteiten die we uitvoeren.
- Samen met de gemeenschap: de gemeente betreft organisaties en personen in de omgeving zoveel mogelijk.
- Steeds in gesprek: onderzoekers, beleidsmakers en uitvoerders in de praktijk blijven met elkaar in gesprek.

- **Duurzaam:** de aanpak wordt voor langere tijd ingezet. Voor deze langere periode worden voldoende financiële middelen vrijgemaakt.

Deze uitgangspunten nemen wij mee in de inspanningen per opgave die we uitwerken in het uitvoeringsplan.

Uitwerking per opgave

De vastgestelde opgaven zijn in de volgende paragrafen op inhoud uitgewerkt.

Wettelijke taak

Met dit Preventie en handavingsplan geeft de gemeente invulling aan een wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet (tot 1 juli 2021 de Drank- en Horecawet, DHW). De Alcoholwet is een wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken regelt en onze jeugd beschermt tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid. Een van de verplichtingen die de wet oplegt is het opstellen van een preventie- en handavingsplan, met name gericht op jongeren. In het plan moeten de doelstellingen, de activiteiten op het gebied van preventie en handhaving en te behalen resultaten neergelegd worden. In ons Preventie- en handavingsplan ligt de focus op het voorkomen van gebruik en problematisch gebruik onder jongeren (tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18-25 jaar).

3.1 Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

Zoals in de inleiding beschreven zien we mentale gezondheid als basis van de preventieve aanpak om ervoor te zorgen dat onze inwoners een betere mentale gezondheid ervaren. Een investering die op de lange termijn gaat zorgen voor inwoners die weerbaarder en veerkrachtiger zijn.

Dit sluit ook goed aan bij het IJslandse model, dat gericht is op het gezond en veilig opgroeien van jongeren door een sterke sociale omgeving en preventieve maatregelen. Mentale gezondheid wordt gezien als een belangrijke basis voor deelname aan de samenleving en gezond opgroeien. Initiatieven zoals sport- en cultuurprogramma's, het samenwerken met scholen en netwerken rondom kinderen, en het creëren van gezonde woonomgevingen helpen om stress, eenzaamheid en risicogedrag te verminderen. Door jongeren al vroeg vaardigheden mee te geven om met uitdagingen om te gaan en door sociale samenhang in gemeenschappen te versterken, ontstaat een kansrijke en ondersteunende omgeving waarin zowel jongeren als kwetsbare inwoners zich kunnen ontwikkelen en sterker in het leven staan.

Wat willen we bereiken?

Mentale gezondheid is een belangrijke voorwaarde om gezond te leven, gezond op te groeien en zelfstandig mee te doen aan de samenleving.

Mentale gezondheid wordt landelijk gezien als een van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook in Hoogeveen verslechterde in 2021 (Corona) de mentale gezondheid van onze inwoners, van jong tot oud. Op basis van de cijfers hebben wij speciale aandacht voor onze kwetsbare inwoners en de jeugd. We doen dit zodat het voor alle inwoners normaal wordt om te praten over hun mentale gezondheid zodat inwoners uiteindelijk weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan. We geloven hierbij onder andere in erkende kansrijke sport- en cultuur interventies die zorgen voor minder stress en eenzaamheid. Voor kinderen en jongeren organiseren wij bijvoorbeeld jaarlijks het sport- en cultuurkamp, een zomerprogrammering tijdens de zomervakantie. En met alle basisscholen uit de gemeente Hoogeveen werken we aan plan per school waarin onder andere de rijke schooldag centraal staat.

De mentale druk bij onze jeugd is hoog. Om als kind of als jongere gezond, veilig en succesvol op te groeien is het belangrijk om samen te werken met de omgeving van het kind. We zien de school hierin als centrale plaats waar deze netwerken samenkomen en het vertrouwde klaslokaal de verbinding is met de wereld daarbuiten. Om vanuit een vertrouwde omgeving jezelf te ontwikkelen of vraagstukken in samenhang met de omgeving op te lossen. Een kind is altijd onderdeel van zijn of haar omgeving. Door samen te werken met de omgeving bieden we een duurzame ondersteuning voor de ontwikkeling van het kind. Als kinderen bijvoorbeeld last hebben van stress, dan belemmert dat hun ontwikkeling. Jongeren in Hoogeveen gaven tijdens groepsgesprekken in het kader van de nota jeugd/programma Jong Hoogeveen aan dat de samenleving beter zou moeten letten op de mentale gezondheid van jongeren. Mensen met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting dan mensen met een slechte mentale gezondheid, onder meer omdat mensen met een goede mentale gezondheid sneller herstellen van lichamelijke ziekten. Door kinderen al jong gezondheidsvaardigheden bij te brengen legt dit een basis voor bijvoorbeeld een gezond gewicht en een goede mentale gezondheid.

Bij bijna de helft van de volwassenen en ouderen in onze gemeente speelt het thema eenzaamheid. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal. Met bestaande bewezen effectieve en laagdrempelige interventies zoals de dag ontmoeting voor kwetsbare inwoners, Huis van de Buurt, het programma Een tegen Eenzaamheid, de doorontwikkeling van de Domein Overstijgende Samenwerking in dorpen en wijken en de invoering van Welzijn op Recept in alle huisartsenpraktijken willen wij sociale eenzaamheid signaleren en ernstige psychische klachten voorkomen.

Ook een groene buitenruimte draagt bij aan een betere mentale gezondheid. Een groene omgeving nodigt uit om te bewegen, ontspannen en ontmoeten. Uit verschillende studies blijkt dat mensen die in een groene omgeving leven, minder last hebben van stress, angst en depressie dan mensen die in een minder groene omgeving wonen. Ook hebben ze een betere stemming en voelen ze zich gelukkiger. Vanuit de woonzorgvisie zetten we in op toegankelijke en gezonde woonomgevingen die aanzetten tot bewegen en ontmoeten.

Waar zijn we mee bezig vanuit GALA Hoogeveen en de nota Jeugd?

In zowel het GALA programma Hoogeveen als in de nota Jeugd wordt aandacht besteed aan het bevorderen van de mentale gezondheid. Om efficiëntie te waarborgen en de samenwerking te optimaliseren, worden de inspanningen op dit vlak overgenomen en gebundeld. Dit betekent dat we separaat aan de ingezette lijn vanuit het preventie- en handavingsplan geen extra actie ondernemen. Binnen deze ontwikkelingen wordt er gewerkt vanuit de domeinen die horen bij opgroeien in een kansrijke omgeving: gezin, school, peergroep en vrije tijd.

Preventie

- Vanuit de nota Jeugd en het GALA wordt er met het voortgezet onderwijs en het MBO gewerkt aan een totaalaanpak mentale gezondheid voor de jongeren uit de gemeente Hoogeveen. Hierin staat opgroeien in een kansrijke omgeving centraal.
- Basisscholen maken, binnen het programma Jong Hoogeveen, op basis van de situatie op hun school en omgeving, een plan. Het plan besteedt onder andere aandacht aan (zicht krijgen op de) mentale gezondheid van de kinderen en jongeren op school.
- Er wordt, in samenspraak met de ontwikkelingen op het gebied van armoedebestrijding, een onderzoek gestart om te bepalen wat er nodig is om een financiële drempel weg te nemen voor deelname aan sociale, sport, beweeg en cultuuractiviteiten.
- We werken aan een groene en gezonde woon- en leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- We leiden psychisch kwetsbare inwoners sneller toe naar sociale/sport/beweegactiviteiten.
  - In alle huisartsenpraktijken in Hoogeveen wordt daarom in 2025 gewerkt volgens de werkwijze Welzijn op Recept.
  - Actieve deelname van welzijnswerk aan Optimaal Leven.
  - In Huizen van de Buurt worden laagdrempelige steunpunten ingericht.
  - Sociale wijkteams hebben een signaleringsfunctie.
- We realiseren een dekkend aanbod aan sociale, sport, cultuur en beweegactiviteiten in wijken en dorpen:
  - Waar aanbod ontbreekt wordt dit samen met inwoners gemaakt.
  - We verbeteren en sport- en cultuuraanbod voor mensen met een functiebeperking.
  - Samen met cliënten GGZ en ervaringsdeskundigen worden herstelactiviteiten opgezet.
  - De welzijnscoach bij de huisarts stemt de vragen die binnenkomen af op het aanbod binnen de sociale basis in de gemeente.
  - Onderzoeken wat al gedaan wordt en aanvullend nodig is voor jonge kinderen om zich goed te voelen en hoe we hier op jonge leeftijd aan bij kunnen dragen.
  - Binnen Huizen van de Buurt zetten we samen met kwetsbare inwoners collectieve activiteiten op voor ondersteuning, lotgenotencontact en ontmoeting.
- We organiseren sport, cultuur en beweegontmoetingen voor ouderen in de wijken en dorpen.
- We creëren meer mogelijkheden voor ouderen om deel te nemen aan sport en cultuurverenigingen.
- De DOS werkwijze⁶ uit te rollen in meer dorpen en wijken werken we aan de zorgzame gemeenschappen. In Hollandscheveld ontwikkelen we door en we starten in Elim en de wijk Krakeel.
- Met samenwerkingspartners op het gebied van WMO, welzijn en jeugd bewustwording creëren over middelen, middelenmisbruik, preventie en zorgmogelijkheden.

---

6) Domein Overstijgende Samenwerking

Opgave en doelstellingen

Opgave

Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid.

Doelstellingen 2025-2029

(NB: De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.)

- In 2029 is het aantal ouderen in de gemeente Hoogeveen dat eenzaamheid ervaart gedaald tot 40%, een afname van 5% ten opzichte van 2020.
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 voelt 85% van de volwassenen in de gemeente Hoogeveen zich psychisch gezond, een toename van 5% ten opzichte van 2022.
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 voelt 90% van de jeugd in klas 2 uit de gemeente Hoogeveen zich meestal zeer gelukkig ten opzichte van de huidige 84% in 2023.
Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen

HET BETREKKEN VAN BASISCHOLEN IN HET AANPAKKEN VAN MENTALE GEZONDHEID VERSTERKT HET IDEE VAN EEN KANSRIJKE OMGEVING. KINDEREN BRENGEN EEN GROOT DEEL VAN HUN TIJD DOOR OP SCHOOL, EN KAN DAAROM EEN SLEUTELROL SPELEN IN HUN WELZIJN. DOOR MENTALE GEZONDHEID CENTRAAL TE STELLEN EN DE BREDERE CONTEXT VAN DE OMGEVING ERBIJ TE BETREKKEN, ZOALS OUDERS EN DE BUURT, WORDT EEN STEVIG FUNDAMENT GELEGD VOOR HUN ONTWIKKELING. IN LIJN MET HET IJSLANDSE MODEL DRAAGT EEN GEZONDE EN ONDERSTEUNENDE SCHOOLOMGEVING BIJ AAN MINDER RISICOGEDRAG, BETERE LEERPRESTATIES EN EEN HOGERE KWALITEIT VAN LEVEN VOOR KINDEREN. DIT IS EEN DUURZAME INVESTERING IN HUN TOEKOMST.

3.2 Minder kinderen en jongeren hebben voor hun 18e alcohol en drugs gebruikt.

De aanpak in Hoogeveen sluit nauw aan bij het IJslandse model, dat zich richt op het creëren van een gezonde en kansrijke omgeving voor jongeren om risicogedrag zoals alcohol- en drugsgebruik te verminderen. Door strenge regelgeving te combineren met bewustwordingscampagnes, talentontwikkeling en gelijke kansen, krijgen jongeren de ruimte om zich optimaal te ontwikkelen. Het aanbieden van activiteiten helpt hen hun horizon te verbreden en voorkomt dat verveling of gebrek aan perspectief leidt tot middelengebruik. Deze aanpak versterkt het geloof in zichzelf en anderen, en vergroot hun kansen op een gezonde toekomst, betere onderwijsresultaten en sociale integratie. Zo bouwen we niet alleen aan een gezondere jeugd, maar ook aan een samenleving waarin iedereen zijn potentieel kan benutten, los van sociaaleconomische barrières.

Wat willen we bereiken?

Voor jongeren zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling (die tot het 24e jaar doorloopt) en een grotere kans op verslavingsproblemen. Dit groeiende probleem schaadt niet alleen hun gezondheid maar belemmert ook hun sociale en educatieve ontwikkeling. Agressief, asociaal en delinquent gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdgenoten. Bij jongvolwassenen kunnen (de gevolgen van) alcoholgebruik verder leiden tot kort- en langduriger verzuim, studievertraging, afname van de studieprestaties en studie-uitval.

Maar ook op het gebied van gezondheid kunnen er problemen ontstaan. Bij veel drinken kan het hart, de lever en de maag beschadigd raken. Jongeren die op vroege leeftijd drinken, lopen op latere leeftijd

een risico op het ontwikkelen van een alcoholprobleem. Een verklaring hiervoor kan zijn dat door op jonge leeftijd alcohol te drinken de hersenen extra gevoelig worden voor de belonende werking van alcohol.

Landelijke aanpak

Het Nationaal Preventieakkoord streeft naar een daling van het aantal jongeren (onder de 18 jaar) dat ooit alcohol heeft gedronken van 60% naar 25% in 2040. Daarom neemt de overheid verschillende maatregelen om dit doel te bereiken, namelijk:

- Meerderjarigen zijn strafbaar als ze alcohol geven aan minderjarigen op openbare plekken.
- Minderjarigen mogen geen alcohol bij zich hebben op openbare plekken.
- Retailers mogen geen alcohol verkopen aan jongeren onder de 18 jaar. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld cafés, sportkantine en festivals.
- De overheid maakt afspraken met scholen over (niet) drinken van alcohol rond scholen en tijdens schoolactiviteiten.
- Alcoholmerken mogen geen reclame maken gericht op jongeren. Dit is afgesproken in de Reclamecode voor Alcoholhoudende dranken (RvA), een zelfreguleringscode door de alcoholbranche waarin afspraken zijn gemaakt over alcoholreclame.

Naast het alcohol gebruik moet ook het drugsgebruik onder <18 jaar laag en stabiel blijven.

Hoogeveense aanpak

De afgelopen jaren is in Hoogeveen ingezet op het verminderen van alcohol en drugs door verschillende interventies die zijn uitgevoerd met partners, bijvoorbeeld het programma Helder op school. Daarnaast zet de nota Jeugd met het programma Jong Hoogeveen breed in op het opgroeien in een kansrijke omgeving vanuit de opgaven talentherkenning, thuis-school-buurt en onderwijs, welzijn en zorg. Binnen de plannen per school is er ruim aandacht voor mentale weerbaarheid, een belangrijke voorwaarde voor de aanpak middelengebruik. In Hoogeveen willen we, met deze programma's, inzetten op bewustwording, gelijke kansen en talentontwikkeling.

Waar je wieg staat, bepaalt nu nog te vaak welke kansen je krijgt in het leven. Hoogeveen staat bol van de talenten. Kinderen met dezelfde talenten hebben recht op gelijke kansen. Iedereen moet zich volledig kunnen ontwikkelen: horizon verbreden, andere mensen ontmoeten, onbekende plekken leren kennen en maximaal eigen kwaliteiten en talenten ontdekken en benutten. Hiermee versterken we het geloof in henzelf en in de ander én vergroten we uiteindelijk de kansen voor deze jongeren op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we doen?

Preventie

- Op alle voortgezet onderwijs scholen wordt het programma Helder op School ingezet, afhankelijk van het plan per school.
- Op het MBO (Alfa College) verkennen we hoe het programma Helder op School ingezet kan worden.
- In overleg met basisscholen aandacht besteden aan mentale gezondheid (en wat kun je als ouders doen/handvatten bieden).
- Aandacht besteden aan de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Er wordt ingezet op de voorbeeldfunctie van ouders en omgeving.
  - Preventiemenu en insteek om effectieve interventies in te zetten.
- Ouderparticipatie versterken door o.a. informeren en voorlichten van ouders via verschillende kanalen en handvaten bieden.
- VNN speelt als adviespartner een rol in omgaan met middelengebruik binnen verenigingen/buurt-huizen/dorpshuizen/wijkgebouwen.
- De professionals rond kinderen en jongeren worden geschoold in signaleren en bespreekbaar maken van middelengebruik door VNN.
- Voor de keten die met name in de dorpen binnen de gemeente Hoogeveen aanwezig zijn sluiten we aan bij het ketenbeleid en het programma Keten United van gemeente De Wolden.
- We gaan verkennen welke rol jongerenwerkers kunnen hebben in het contact met de keten gericht op preventie.
- We sluiten aan bij landelijke campagnes en doen we lokaal aanvullend wat nodig is op het gebied van alcohol en drugs.
- Meerjarenplan training vanuit VNN voor SWWH.
- Inzet van Moti4 bij adviesgesprekken: Moti4 is een laagdrempelig traject van gesprekken voor jongeren die in de problemen dreigen te raken door middelengebruik, gokken of gamen.
- Inzet van Positieve Gezondheid door professionals.

- We zetten in op mystery guests bij onze partners rond het schenken of verstrekken van alcohol aan minderjarigen.
- Alle vrijwilligers en medewerkers bij kantines zijn in 2026 getraind in de IVA (instructie verantwoord alcohol schenken) werkwijze. *
- Alle vrijwilligers/medewerkers bij buurthuizen/dorpshuizen/wijkgebouwen worden getraind in de IVA-werkwijze. *
- We spreken af met de verenigingen dat er tijdens jeugdwedstrijden geen alcohol wordt geschonken.
- We spreken af met buurthuizen/dorpshuizen/wijkgebouwen dat er geen alcohol wordt geschonken bij jeugdactiviteiten.
- We koppelen de IVA-training aan de alcoholvergunning. *Wanneer dit kan wordt de training als verplichting toegevoegd aan deze vergunning.
- We passen de Algemene plaatselijke verordening (APV) aan omtrent het schenken van alcohol tijdens jeugdwedstrijden en jeugdactiviteiten.

Keten United

Keten United is een initiatief van de gemeente De Wolden en maakt deel uit van het ketenbeleid. Dit beleid richt zich op het in kaart brengen en reguleren van jongerenketen, zoals caravans of schuren waar jongeren samenkomen. Het doel is om veiligheid, brandpreventie, alcoholmatiging en maatschappelijke inpasbaarheid te bevorderen, en om overlast en illegale activiteiten te voorkomen. Door regulatie worden jongeren gefaciliteerd in het veilig gebruik van een eigen ontmoetingsplek zonder dat dit leidt tot handhaving of illegale situaties.

Een belangrijke rol binnen Keten United is weggelegd voor de perceeleigenaren, vaak de ouders of verzorgers van de jongeren. Zij dragen de eindverantwoordelijkheid voor alles wat op hun perceel gebeurt, inclusief de jongerenkeet. Hun verantwoordelijkheden omvatten:

- *Het akkoord gaan met en toezien op de naleving van de huisregels die jongeren opstellen.*
- *Deelname aan voorlichting en bijeenkomsten, bijvoorbeeld over alcoholmatiging en veiligheid, zolang dit verplicht is voor de jongeren.*
- *Het fungeren als direct aanspreekpunt voor de regiegroep van Keten United bij onregelmatigheden.*
- *Het uitvoeren van eventuele aanpassingen aan de keet indien dat nodig is voor naleving van de gestelde voorwaarden.*

Deelnemende keten moeten voldoen aan een reeks regels, zoals het opstellen van huisregels, zorgen voor brandveiligheid, en het respecteren van maatschappelijke inpasbaarheid. Door samenwerking tussen jongeren, perceeleigenaren en de gemeente wordt geprobeerd om jongerenketen op een veilige, gereguleerde en verantwoorde manier te laten functioneren.

Handhaving

- We koppelen de IVA-training aan de alcoholvergunning. *Wanneer dit kan wordt de training als verplichting toegevoegd aan deze vergunning.
- We passen de Algemene plaatselijke verordening (APV) aan omtrent het schenken van alcohol tijdens jeugdwedstrijden en jeugdactiviteiten.
- We controleren de horeca-inrichtingen, para commerciële inrichtingen en slijterijen periodiek of hun Alcoholwetvergunning nog actueel is;
- We controleren of bij een para commerciële instelling minimaal één barvrijwilliger aanwezig is die een instructie 'Verantwoord alcohol schenken' heeft gevolgd wanneer er alcohol geschonken wordt.
- We geven prioriteit aan controle op naleving leeftijdsgrens o.a. middels Mystery kids en het voorkomen op doorgeven van alcohol aan minderjarigen (wederverstrekking).
- We controleren volgens het stoplichtmodel. Dat houdt in dat we daar controleren waar nodig is. Waar het in orde is komen we minder en waar overtredingen worden geconstateerd komen we vaker.
- Bij geconstateerde overtredingen wordt direct de betrokken ondernemer of bestuur van een vereniging geïnformeerd. Bij herhaalde overtreding en volgen gepaste maatregelen zoals een last onder dwangsom of voornemen tot intrekken alcoholwetvergunning.

Opgave en doelstellingen

Opgave

Minder kinderen en jongeren hebben voor hun 18e alcohol en drugs gebruikt.

Doelstellingen 2025-2029

(NB: De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.)

- In 2027 is het percentage jongeren uit klas 2 en 4 heeft gedronken gedaald met 10% ten opzichte van 60% in 2023.
  - In 2027 heeft minder dan 25% van de jongeren in de gemeente Hoogeveen de laatste 4 weken alcohol gedronken, een afname van 5% ten opzichte van 2023.
  - In 2027 is het percentage dat jongeren in de gemeente Hoogeveen de laatste 4 weken niet dronken of aangeschoten zijn geweest toegenomen met 10% ten opzichte van 24% in 2023.
  - In 2027 raadt meer dan 50% van ouders in de gemeente Hoogeveen het alcohol drinken af of verbieden hun kinderen om alcohol te drinken ten opzichte van 35% + 9% in 2023.
  - In 2027 is er een afname van het alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Hoogeveen naar het algemeen landelijk niveau.
  - In 2027 heeft minder dan 7% van de jongeren uit klas 2 en 4 in de gemeente Hoogeveen voor hun 18e ooit cannabis gebruikt.
  - In 2027 is het niveau van jongeren in de gemeente Hoogeveen dat de laatste 4 weken drugs gebruikt gelijk gebleven of gedaald ten opzichte van 3% in 2023.
  - In 2027 zijn er minder jongeren uit klas 2 en 4 VO in de gemeente Hoogeveen dat ooit cannabis/hasj/wiet heeft gebruikt. In 2023 was dit 7%.
  - In 2027 zijn er minder jongeren uit klas 2 en 4 VO in de gemeente Hoogeveen dat ooit een vorm van andere drugs heeft gebruikt.
  - Op alle voortgezet onderwijs scholen in de gemeente Hoogeveen wordt het programma Helder op School ingezet, afhankelijk van het plan per school.
- Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen*

**UITGELICHT:
GEEN ALCOHOL SCHENKEN TIJDENS JEUGDWEDSTRIJDEN EN JEUGDACTIVITEITEN**

HET VERBOD OP ALCOHOL SCHENKEN TIJDENS JEUGDWEDSTRIJDEN DRAAGT DIRECT BIJ AAN HET CREËREN VAN EEN KANSRIJKE OMGEVING. JONGEREN ZIEN DAT SPORTEN EN BEWEGEN CENTRAAL STAAN, IN PLAATS VAN GEDRAG DAT RISICOVOL KAN ZIJN, ZOALS ALCOHOLGEBRUIK. HET SCHEPT EEN CONTEXTE WAARIN GEZONDHEID, VEILIGHEID EN SOCIALE STEUN WORDEN BEVORDERD. DAARNAAST VERSTERKT HET DE BOODSCHAP DAT JEUGDACTIVITEITEN VOLLEDIG GERICHT ZIJN OP HET WELZIJN EN DE ONTWIKKELING VAN JONGEREN, ZONDER AFLEIDING DOOR SCHADELIJKE INVLOEDEN. DIT BELEID BEVordert EEN CULTUURVERANDERING WAARBIJ SPORTVERENIGINGEN NIET ALLEEN PLEKKEN ZIJN VOOR BEWEGING, MAAR OOK VOOR HET VERSTERKEN VAN GEZOND GEDRAG EN POSITIEVE ROLMODELLEN, ZOALS HET IJSLANDSE MODEL DAT VOOR OGEN HEEFT.

3.3 Minder jongvolwassenen in de leeftijd 18-34 jaar vallen onder de categorie zware drinker.

Artikel

Hoogeveen zet zich in om risicogedrag, zoals zwaar alcoholgebruik onder jongvolwassenen (18-34 jaar), terug te dringen vanwege de negatieve gevolgen voor gezondheid, veiligheid en sociale cohesie. Dit sluit aan bij het IJslandse model, dat door preventie, ouderbetrokkenheid, positieve alternatieven en samenwerking een veilige en gezonde omgeving voor jongeren bevordert. Het verminderen van zwaar drinken draagt niet alleen bij aan een gezondere levensstijl en minder mentale druk, maar voorkomt ook langdurige schade, zoals verslaving en sociale isolatie. Samen met het programma Kansrijke Start, dat focust op de eerste 1000 dagen van kinderen, bouwt Hoogeveen aan een omgeving waarin jongeren opgroeien met betere kansen voor de toekomst.

Wat willen we bereiken?

Het is opvallend in de gezondheidscijfers dat er veel inwoners in de leeftijd van 18 tot en met 34 jaar vallen onder de categorie zware drinker. Een zware drinker drinkt minstens 1X per week op één dag 6 of meer glazen (mannen) of 4 of meer glazen (vrouwen) alcohol. Zeker omdat deze constatering samenvalt met de constatering dat dit ook de groep is die aangeeft veel mentale druk te ervaren. De groep 18 tot en met 34 jaar zijn de jongvolwassenen die gaan studeren, zich gaan vestigen en misschien een gezin starten.

Zware alcoholconsumptie is sterk verbonden met diverse gezondheidsproblemen, waaronder leverziekten, hart- en vaatziekten, geestelijke gezondheidsproblemen, en een verhoogd risico op ongelukken en letsel. Door het aantal zware drinkers te verminderen, willen we bijdragen aan een gezondere en productievere jongvolwassen bevolking.

Jongvolwassenen die regelmatig zwaar drinken, lopen een groter risico op het ontwikkelen van verslavingsproblemen, wat kan leiden tot werkloosheid, financiële problemen en sociale isolatie. Een ver-

mindering van zware drinkers kan daarom ook een positieve impact hebben op de sociale cohesie en economische stabiliteit in de gemeente.

Het terugdringen van alcohol in deze leeftijdscategorie heeft ook een grote preventieve impact op langdurige schade. De jongvolwassenheid is een cruciale periode voor de ontwikkeling van gezonde leefgewoonten. Door nu in te grijpen, kunnen we voorkomen dat zware drinkpatronen zich ontwikkelen tot chronische alcoholproblemen op latere leeftijd. En als laatste is overmatig alcoholgebruik vaak gekoppeld aan antisociaal gedrag, geweld, en verkeersongevallen. Door het alcoholgebruik onder jongvolwassenen terug te dringen, hopen we een veiligere leefomgeving te creëren voor alle inwoners van Hoogeveen. Het geven van het goede voorbeeld speelt hierbij een belangrijke rol.

Daarnaast zet Hoogeveen zich met het programma Kansrijke Start in om de kansen voor kinderen in hun eerste 1000 dagen te verbeteren. Dit landelijke programma richt zich op kwetsbare gezinnen en streeft naar een goede start voor alle kinderen, wat essentieel is voor hun latere ontwikkeling en welzijn. Belangrijke punten zijn samenwerking tussen professionals, ouderondersteuning, preventie, vroege signalering en lokale initiatieven. Met een integrale benadering die zowel fysieke als mentale gezondheid, de sociale omgeving en de bredere maatschappelijke context omvat, wil Kansrijke Start elk kind in Hoogeveen een zo goed mogelijke start geven.

Wat gaan we doen?

Preventie

- Alle vrijwilligers en medewerkers bij sportkantines zijn in 2026 getraind in de IVA (instructie verantwoord alcohol schenken) werkwijze. *
- Alle vrijwilligers/medewerkers bij buurthuizen/dorpshuizen/wijkgebouwen worden getraind in de IVA-werkwijze. *
- We gaan verkennen welke rol jongerenwerkers kunnen hebben in het contact met de keten gericht op preventie.
- Op het MBO (Alfa College) verkennen we hoe het programma Helder op School ingezet kan worden.
- Binnen het programma Kansrijke Start is er aandacht voor zwangerschappen en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik (en roken). Daarnaast wordt er vanuit het landelijk programma aandacht gevraagd voor gezond zwanger worden. Onderdeel van dit programma is aandacht voor alcoholgebruik onder ouders die zwanger willen worden.
- Bieden van scholing voor samenwerkingspartners vanuit VNN: kraamzorg, verloskundigen, CJG, consultatiebureau, GGZ, ambulante begeleiders, etc.
- We sluiten aan bij landelijke campagnes en doen we lokaal aanvullend wat nodig is op het gebied van alcohol en drugs.
- Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord wordt er in 2024/2025 voor evenementen organisaties een inspiratie moment georganiseerd rond de gezonde keuze op een evenement. Tijdens deze inspiratie sessie is er ook aandacht voor de alternatieve keuze wat betreft alcohol.
- Meerjarenplan training vanuit VNN voor SWWH.
- Inzet van Moti4 bij gesprekken: Moti4 is een laagdrempelig traject van gesprekken voor jongeren die in de problemen dreigen te raken door middelengebruik, gokken of gamen.
- Inzet van Positieve Gezondheid door professionals.
- We ontwikkelen in samenwerking met de horeca een convenant veilig uitgaan.
- We scholen de Boa's bij in kennis hebben van en signaleren van middelengebruik vanuit VNN. Waaronder de scholing drugs van A tot Z.
- We koppelen de IVA-training aan de alcoholvergunning. *Wanneer dit kan wordt de training als verplichting toegevoegd aan deze vergunning.
- Met samenwerkingspartners op het gebied van WMO, welzijn en jeugd bewustwording creëren over middelen, middelenmisbruik, preventie en zorgmogelijkheden.

Handhaving

- We scholen de Boa's bij in kennis hebben van en signaleren van middelengebruik vanuit VNN. Waaronder de scholing drugs van A tot Z.
- We koppelen de IVA-training aan de alcoholvergunning. *Wanneer dit kan wordt de training als verplichting toegevoegd aan deze vergunning.
- We controleren of bij een para commerciële instelling minimaal één barvrijwilliger aanwezig is die een instructie 'Verantwoord alcohol schenken' heeft gevolgd wanneer er alcohol geschonken wordt.
- Bij geconstateerde overtredingen wordt direct de betrokken ondernemer of bestuur van een vereniging geïnformeerd. Bij herhaalde overtredingen volgen gepaste maatregelen zoals een last onder dwangsom of voornemen tot intrekken alcoholvergunning.

Opgave en doelstellingen

Opgave

Minder jongvolwassenen in de leeftijd 18-34 jaar vallen onder de categorie zware drinker.

Doelstellingen 2025-2029

(NB: De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.)

- In 2029 zijn er minder vrouwen in de gemeente Hoogeveen die minstens 1 keer per week 4 of glazen of meer drinken per dan dan in 2022. (5% van de vrouwen was een zware drinker in 2022)
- In 2029 zijn er minder mannen in de gemeente Hoogeveen die minstens 1 keer per week 6 glazen of meer per dag drinken dan in 2022. (22% van de mannen was een zware drinker in 2022)
- In 2029 zijn er minder dan 10% (zeer) excessieve drinkers in de gemeente Hoogeveen op de alcoholschaal van Garretsen ten opzichte van 11 % in 2022.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 is het percentage vrouwen in Nederland dat alcohol drinkt tijdens de zwangerschap verminderd met 50% ten opzichte van 1,9 % in 2023.

Bron: Monitor Middelengebruik en Zwangerschap (2023) van het Trimbos-instituut

UITGELICHT: IVA-TRAINING VOOR VRIJWILLIGERS IN O.A. SPORTKANTINES EN BUURTHUIZEN.

HET IJSLANDSE MODEL BENADRUKT HET BELANG VAN EEN PREVENTIEVE AANPAK EN DE REGULERING VAN ALCOHOLGEBRUIK. IN HET IJSLANDSE MODEL SPELEN SPORTVERENIGINGEN EEN CENTRALE ROL IN HET BIEDEN VAN EEN GEZONDE, SOCIALE OMGEVING. HET TRAINEN VAN MEDEWERKERS DRAAGT BIJ AAN EEN VEILIGE PLEK WAAR EEN IEDER KAN SPORTEN EN SOCIALE CONTACTEN KAN ONTWIKKELLEN ZONDER BLOOTSTELLING AAN ALCOHOLGEBRUIK. DOOR MIDDEL VAN DE IVA-TRAINING WORDEN VRIJWILLIGERS BEWUST GEMAAKT VAN HUN VERANTWOORDELIJKHEID ALS ROLMODELLEN IN DE SPORTOMGEVING. DIT KOMT OVEREEN MET HET IJSLANDSE UITGANGSPUNT DAT VOLWASSENEN IN DE OMGEVING VAN JONGEREN EEN VOORBEELDFUNCTIE HEBBEN IN HET BEVORDEREN VAN GEZOND GEDRAG.

3.4 Het drugsgebruik onder volwassenen toont geen toename ten opzichte van 2022

Het IJslandse model benadrukt het belang van monitoring van drugsgebruik en samenwerking tussen lokale zorginstellingen, scholen en de politie om vroegtijdig in te grijpen bij verhoogd gebruik. Er wordt ingezet op bewustwording van de risico's van drugsgebruik, met speciale aandacht voor volwassenen, en er worden strikte eisen gesteld aan de exploitant van een coffeeshop om verantwoord gebruik te bevorderen. Het doel is een gezonde, veilige gemeenschap te creëren waar jongeren opgroeien in een kansrijke omgeving, met beperkte blootstelling aan schadelijke invloeden zoals drugsgebruik.

Wat willen we bereiken?

De onderzoeken van het Trimbos Instituut benadrukken dat hoewel de aanwezigheid van coffeeshops de beschikbaarheid van cannabis verhoogt, dit niet automatisch leidt tot een toename in het gebruik onder inwoners (zowel jongvolwassenen als volwassenen). De regulering en handhaving spelen een cruciale rol bij het minimaliseren van het risico op verhoogd gebruik onder jongeren. (Bron: Trimbos Instituut)

Het is cruciaal om het huidige niveau van drugsgebruik onder volwassenen te handhaven om maatschappelijke problemen, zoals gezondheidsrisico's en criminaliteit, te voorkomen. Door het niveau stabiel te houden, streven we ernaar een balans te vinden tussen het tolereren van softdrugs en het waarborgen van de volksgezondheid en veiligheid. We willen investeren in educatie en bewustwordingscampagnes die gericht zijn op de risico's van drugsgebruik, met speciale aandacht voor volwassenen. Door duidelijke voorlichting te geven over de effecten van drugs, kunnen we de inwoners beter informeren en hen helpen weloverwogen keuzes te maken.

Het is van essentieel belang om het niveau van drugsgebruik nauwlettend te monitoren na de introductie van de coffeeshop (bron voor monitoring is de GGD-rapportage). Dit zal ons in staat stellen om vroeg-

tijdig in te grijpen als er een stijging wordt waargenomen. Daarnaast is de samenwerking met zorginstellingen, politie, scholen, en andere relevante partners van groot belang. Dit netwerk zal een geïntegreerde aanpak mogelijk maken om preventie en interventie te versterken. Het doel is om een ondersteunend systeem te creëren dat drugsgebruik voorkomt en, indien nodig, begeleiding biedt.

Met de komst van een coffeeshop moeten er strikte eisen gesteld worden aan de exploitant van de coffeeshop, waaronder het verplicht aanbieden van informatie over verantwoord gebruik en de wettelijke leeftijdsgrens voor verkoop handhaven. Dit draagt bij aan het voorkomen van overmatig en onverantwoord drugsgebruik.

Het behouden van het drugsgebruik op het huidige niveau is van belang om de veiligheid en gezondheid van de inwoners van Hoogeveen te waarborgen. Een stabiel niveau van drugsgebruik draagt bij aan een gezonde leefomgeving, vermindert de druk op de zorg en voorkomt mogelijke escalatie naar harddruggebruik. Het introduceren van een coffeeshop mag geen negatieve impact hebben op de leefbaarheid van de stad. Door bewustwording te vergroten, preventieve maatregelen te versterken, en nauwe samenwerking met lokale partners, streven we naar een gezonde en veilige gemeenschap waarin drugsgebruik onder controle blijft.

Wat willen we doen?

Preventie

- We nemen inspanningen uit het preventieplan coffeeshop over wanneer dit plan is vastgesteld.
- Preventie voorwaarden verbinden aan het exploiteren van de coffeeshop.
- Sportfunctionarissen bespreken met verenigingen vragen rond middelengebruik binnen de vereniging. Mochten er vraagstukken liggen, dan kan advies worden gevraagd aan VNN.
- De beleidsadviseur leefbaarheid en/of Smederijen team legt verbinding met dorpshuizen en wijkgebouwen waar het gaat over vragen met betrekking tot drugsgebruik. Ook voor deze partners kan VNN om advies worden gevraagd.
- Binnen het programma Kansrijke Start is er aandacht voor het gebruik van drugs tijdens en voorafgaand aan de zwangerschap. Er wordt ingezet op de voorbeeldfunctie van ouders en omgeving.
- Inzet van Moti4 bij gesprekken: Moti4 is een laagdrempelig traject van gesprekken voor jongeren die in de problemen dreigen te raken door middelengebruik, gokken of gamen.

Handhaving

- Handhaving controleert op de preventieve voorwaarden die aan de coffeeshop gesteld zijn. Zie bijlage 5: coffeeshop.
- Handhaving zijn mede 'de ogen en oren' van de politie en werken nauw samen. Bij signalen van overtredingen van de Opiumwet, dan wordt de politie ingeschakeld.

Opgave en doelstellingen

Opgave

Het drugsgebruik onder volwassenen toont geen toename ten opzichte van 2022.

Doelstellingen 2025-2029

(NB: De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.)

- In 2029 is het percentage volwassenen (18 – 65 jaar) in de gemeente Hoogeveen dat in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek cannabis/hasj/wiet heeft gebruikt gelijk gebleven of afgenomen aan 3% in 2022.
Bron: Gezondheidsmonitor GGD Hoogeveen Volwassenen 2022
- In 2027 is het gebruik van drugs en andere middelen vóór of tijdens de zwangerschap gelijk gebleven of afgenomen ten opzichte van 0,5% in 2023.
Bron: Monitor Middelengebruik en Zwangerschap (2023) van het Trimbos-instituut

UITGELICHT: DRUGSGEBRUIK TIJDENS EN VOORAFGAAND AAN ZWANGERSCHAP

HET IJSLANDSE MODEL LEGT DE NADRUK OP PREVENTIE EN HET CREËREN VAN EEN GEZONDE SOCIALE OMGEVING. DE MODEL RICHT ZICH OP VROEGE PREVENTIE VOOR HET AANPAKKEN VAN RISICOFACTOREN. EEN GEZINSGERICHTE AANPAK: HET GEZIN WORDT GEZIEN ALS EEN CRUCIALE FACTOR IN HET CREËREN VAN EEN VEILIGE EN STABIELE BASIS VOOR KINDEREN. EEN BEWUSTE SOCIALE OMGEVING: HET PROGRAMMA BETREKT DE BREDERE GEMEENSCHAP EN BENADRUKT DE VOORBEELDFUNCTIE VAN OUDERS, VERGELIJKBAAR MET HET MODEL DAT GEZONDE SOCIALE NETWERKEN BEVORDERT. EN DE LANGE TERMIJNEFFECTEN: DOOR GEZONDHEID EN WELZIJN VAN KINDEREN VANAF DE ZWANGERSCHAP TE WAARBORGEN, WORDT DE BASIS GELEGD VOOR EEN KANSRIJKE EN BESCHERMENDE OMGEVING WAARIN JONGEREN MINDER GENEIGD ZIJN RISICOVOL GEDRAG TE VERTONEN. 24

3.5 Meer inwoners hebben een rookvrije omgeving

De aanpak in Hoogeveen om toe te werken naar een rookvrije generatie in 2040 sluit goed aan bij het IJslandse model, dat gericht is op het creëren van een beschermende en kansrijke omgeving voor jongeren. Net als in IJsland ligt de focus op preventie, bewustwording en het aanpakken van achterliggende oorzaken van risicogedrag, zoals stress en sociale invloeden. Door middel van een wijkgerichte aanpak, samenwerking met lokale partners, en aandacht voor educatie en cultuurverandering wordt een rookvrije norm gestimuleerd. Inspiratie uit het IJslandse model, zoals het betrekken van ouders, het aanbieden van alternatieve activiteiten en een langdurige focus, biedt waardevolle handvatten om jongeren in Hoogeveen op te laten groeien in een gezonde omgeving vrij van roken en vaperen.

Wat willen we bereiken?

Roken vergroot de kans op verschillende soorten kanker, longziekten en hart- en vaatziekten. Jaarlijks sterven in Nederland 20.000 mensen door roken of meerroken. Hoogeveen staat landelijk in de top 3 van gemeenten met de meeste rokende volwassenen. Ook onder jongeren en jongvolwassenen blijft nicotinegebruik een punt van zorg, vooral door de opkomst van vaperen.

De ambitie is om toe te werken naar een rookvrije generatie in 2040. Dit houdt in dat we willen voorkomen dat jongeren überhaupt beginnen met roken of vaperen. Dit streven is onderdeel van het Nationaal Preventieakkoord, waarin overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven samenwerken om tabaksgebruik drastisch terug te dringen. Een rookvrije generatie betekent dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin roken niet meer de norm is, en waar zij beschermd worden tegen de verleiding om te gaan roken of vaperen. Het doel is om in 2040 een samenleving te creëren waarin kinderen niet meer geconfronteerd worden met roken en de schadelijke gevolgen ervan. De Rijksoverheid heeft al belangrijke stappen gezet, zoals belastingverhoging op rookwaren, het weren van tabaksproducten uit het zicht bij verkooppunten, en het aanbieden van gratis stoppen-met-rokenprogramma's. Toch vragen trends zoals vaperen om een gerichte aanpak die jongeren en jongvolwassenen aanspreekt. In Hoogeveen hebben we de afgelopen jaren ingezet op het verminderen van roken door verschillende interventies die zijn uitgevoerd met partners. Bijvoorbeeld het programma Helder op School door VNN en aandacht voor niet roken tijdens de zwangerschap.

Vaperen: een nieuwe uitdaging

Waar het aantal jongeren dat traditionele sigaretten rookt de afgelopen jaren is afgenomen, wint vaperen snel terrein. Veel jongeren zien e-sigaretten als een minder schadelijk of zelfs onschuldig alternatief. De kleurrijke verpakkingen, fruitige smaken en populaire influencers die vaperen promoten, maken het extra aantrekkelijk. Uit onderzoek blijkt echter dat veel jongeren die beginnen met vaperen, later overstappen op traditionele sigaretten. Bovendien is ook vaperen schadelijk: de vloeistoffen bevatten vaak nicotine en andere schadelijke stoffen die longschade kunnen veroorzaken.

Hoewel roken een gezondheidsrisico vormt en landelijk hiervoor al veel aandacht is en er maatregelen zijn ingericht is er weinig invloed op de individuele inwoner waar het gaat om stoppen met roken. In Hoogeveen zetten we in op de ontwikkeling van een wijkgerichte brede aanpak. Vanuit de belangrijkste spelers in de wijk zoals opbouw- en jongerenwerk, de jongerenwerker van verslavingszorg, sportfunc-

tionarissen en de Smederijen voeren we een verkenning uit voor de meest geschikte wijk of dorp. De werkwijze passen we later ook in andere wijken of dorpen toe. In de wijken Wolfsbos en Zuid loopt al een project omtrent roken: Vitaal Wolfsbos Zuid.

In Hoogeveen werken we aan een wijkgerichte brede aanpak, waarbij we jongeren centraal stellen. Samen met belangrijke spelers in de wijk, zoals opbouw- en jongerenwerkers, sportfunctionarissen, en verslavingszorg, richten we ons op preventie en bewustwording. Voor jongeren en jongvolwassenen ligt de focus op: bewustwording, educatie en cultuurverandering.

Breder kijken: achterliggende oorzaken aanpakken

Naast bewustwording is het belangrijk om te kijken naar de oorzaken die leiden tot nicotinegebruik. Achterliggende oorzaken van roken kunnen bijvoorbeeld zijn bestaanszekerheid en ook de cultuur in je directe omgeving. Als roken gewoon is, dan doe je mee. Voor jongeren in Hoogeveen kan dit te maken hebben met factoren zoals stress, prestatiedruk, of de invloed van hun sociale omgeving. Door samen met jongeren, ouders, scholen en wijkorganisaties op te trekken, streven we naar een toekomst waarin vaperen en roken niet langer normaal zijn. Deze aanpak kan uiteindelijk worden toegepast in meerdere wijken en dorpen, zodat we in Hoogeveen stap voor stap dichterbij een rookvrije generatie komen.

Wat gaan we doen?

Preventie

- Met inwoners en partners ontwikkelen we een wijkgerichte aanpak rond stoppen met roken.
- We gaan afspraken maken met onze maatschappelijke partners over het toe leiden van inwoners naar stoppen met roken programma's.
- Samen met jongeren en HQ6 ontwikkelen we een campagne om roken onder kinderen en jongeren te ontmoedigen.
- In samenspraak met scholen ontwikkelen we een aanpak om roken in een straal van 300 meter rond de schoolpleinen te verminderen.
- We gaan afspraken maken vanuit onze subsidie met sport en cultuurverenigingen over een rookvrije vereniging.
- We zetten in op rookvrije speeltuinen en andere locaties.
- We gaan onderzoeken hoe we in onze vergunning kunnen opnemen dat evenementen rookvrij moeten zijn.
- We ondersteunen wijk- en dorpsinitiatieven die de gezondheid van inwoners in kwetsbare situatie, zoals Vitaal Wolfsbos Zuid.
- We stimuleren scholen tot aanpak die roken verminderd waarbij aandacht voor bewustzijn en de voorbeeldfunctie van ouders een belangrijk onderdeel van de aanpak vormen.
- We geven uitvoering aan het vastgestelde rookbeleid binnen de SWO.
- Op alle voortgezet onderwijs scholen wordt het programma Helder op School ingezet, afhankelijk van het plan per school.
- Op het MBO (Alfa College) verkennen we hoe het programma Helder op School ingezet kan worden.
- Aandacht besteden aan de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Er wordt ingezet op de voorbeeldfunctie van ouders en omgeving.
  - Preventiemenu en insteek om effectieve interventies in te zetten.
- VNN speelt als adviespartner een rol in omgaan met middelengebruik binnen verenigingen/buurt-huizen/dorpshuizen/wijkgebouwen.
- De professionals rond kinderen en jongeren worden geschoold in signaleren en bespreekbaar maken van middelengebruik door VNN.
- We sluiten aan bij landelijke campagnes en doen we lokaal aanvullend wat nodig is op het gebied van roken.
- Bieden van scholing voor samenwerkingspartners vanuit VNN: kraamzorg, verloskundigen, CJG, consultatiebureau, GGZ, ambulante begeleiders, etc.
- We stimuleren rookvrije terrassen in de horeca.
- We bieden bedrijven die een rookvrij terrein hebben een stoppen met roken cursus aan voor medewerkers. Hetzelfde geldt voor medewerkers van een sociale werkplaats.
- We maken koppelingen met projecten zoals Rookvrij leven en Kansrijke Start.
- We sluiten aan bij de landelijke maatregelen voor een Rookvrije generatie.

Opgave en doelstellingen

Opgave

Meer inwoners leven in een rookvrije omgeving.

Doelstellingen 2025-2029

(NB: De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.)

- In 2029 is het aantal volwassenen dat rookt in de gemeente Hoogeveen gelijk aan het Drents gemiddelde. In 2022 was het gemiddelde in de gemeente Hoogeveen 20% en het Drents gemiddelde 16%.
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat dagelijks rookt gedaald tot onder 20% ten opzichte van 23% in 2023.
- In 2027 is het aantal VMBO-leerlingen uit de gemeente Hoogeveen dat ooit gerookt heeft gedaald naar 35%, een daling van 5% ten opzichte van 40% in 2023.
- In 2027 is het aantal rokers in de directe omgeving van Hoogeveense jongeren gedaald naar 55% ten opzichte van 61% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat ooit een vape heeft gebruikt in de leeftijd van 12-14 jaar gedaald met 5% ten opzichte van 19% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat ooit een vape heeft gebruikt gedaald met 5% ten opzichte van 26% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat dagelijks een vape gebruikt gedaald onder de 10% ten opzichte van 11% in 2023.
Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen

HET PROGRAMMA HELDER OP SCHOOL SLUIT AAN BIJ HET IJSLANDSE MODEL DOOR MIDDEL VAN EDUCATIE, OUDERBETROKKENHEID EN HET CREËREN VAN EEN GEZONDE SCHOOLOMGEVING OM MIDDELENGEBRUIK, ZOALS ROKEN EN VAPEN, ONDER JONGEREN TE VOORKOMEN. DOOR SCHOLIEREN BEWUST TE MAKEN VAN DE RISICO'S, OUDERS TE BETREKKEN ALS ROLMODELLEN EN SCHOLEN ALS BESCHERMENDE OMGEVINGEN IN TE RICHTEN, DRAAGT HET PROGRAMMA BIJ AAN EEN ROOKVRIJE GENERATIE. DEZE AANPAK IS FLEXIBEL AAN TE PASSEN AAN DE BEHOEFTE VAN ELKE SCHOOL EN STIMULEERT EEN CULTUUR WAARIN GEZONDE KEUZES EN EEN ROOKVRIJE NORM VANZELFSPREKEND WORDEN.

4. Hoe gaan we dit plan uitvoeren?

De kaders voor de uitvoering van het preventieplan Alcohol en Drugs staan beschreven in deze nota. De nota geeft richting aan de uitvoering en is ons inhoudelijk kompas. De beschreven ambitie en opgaven zijn niet gerealiseerd in 2029, maar vragen om een langjarige aanpak. Een programma dat vraagt om;

- Ruimte en tijd om ambities tot uitvoering te brengen in samenwerking met inwoners en partners.
- Focus door gestelde opgaven
- Samenwerking tussen verschillende beleidsterreinen, met name gezondheid en veiligheid.
- Een jaarlijks werkplan en begroting

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de organisatiestructuur eruitziet. Hoe we monitoren of we op de goede weg zitten en wat er financieel nodig is om de beschreven ambities en opgaven te realiseren.

4.1 Organisatiestructuur

De uitvoering van het preventieplan alcohol en drugs is belegd in het programma Gezond en Vitaal (wethouder Tuit) en het programma Veilig (burgemeester Breukelman).

Door per kwartaal een combi overleg Gezond Vitaal en Veilig te organiseren ontstaat een bestuurlijke stuurgroep. Deze stuurgroep wordt voorbereid door de inhoudelijk betrokken beleidsadviseurs vanuit preventie en veiligheid. De GGD en VNN hebben een adviserende rol richting beleidsadviseurs en stuurgroep.

De uitvoering, en de ontwikkeling van het jaarlijks uitvoeringsplan en begroting, van het preventieplan is verantwoordelijkheid van de beleidsadviseurs veiligheid en preventie.

4.2 Rol GGD en VNN

Rol GGD

De GGD is onze partner voor advies over gezondheid en sociale veiligheid. De GGD verzamelt, ontwikkelt, levert en deelt data en kennis die inzicht geven in gezondheidsfactoren. Het fundament van de advisering is gelegen in de duiding van beschikbare (epidemiologische) data en toegang tot onderzoek en (wetenschappelijke) kennis. De GGD vertaalt verschillende kennisbronnen, zodat wetenschappelijke kennis bruikbaar wordt voor lokale toepassing in beleid en praktijk. De adviseurs vervullen een verbindende schakelrol naar gemeenten, partners, onderwijs en onderzoek, zowel op lokaal als op regionaal niveau. Daarbij richten ze zich op de kanteling van het systeem van ziekte naar gezondheid. De wettelijke grondslag voor de monitoring en adviesfunctie van de GGD ligt in de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

Rol VNN

VNN Preventie is toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente Hoogeveen. VNN biedt adviesgesprekken, trainingen, ouderavonden en ondersteuning bij beleidsontwikkeling voor bijvoorbeeld instellingen. Daarnaast hebben ze een adviserende rol richting gemeenten, professionals en andere betrokkenen. Wanneer de preventieafdeling niet voldoende hulp kan bieden, kan de persoon zich via de huisarts aanmelden voor behandeling bij VNN.

VNN Preventie verzorgt trainingen die aansluiten bij de doelen van het preventie- en handavingsplan, zoals de IVA (Instructie Verantwoord Alcohol schenken) en de basistraining.

Daarnaast biedt VNN ook ondersteuning voor naasten, zoals de CRAFT-training, gespreksgroepen en de oudercursus "Help, mijn kind gebruikt."

4.3 Monitoring en evaluatie

Het Preventie en Handavingsplan Alcohol en Drugs wordt, wat betreft inhoudelijke resultaten en behaalde doelen, gemonitord op basis van de afgesproken SMART doelstellingen. Deze doelstellingen zijn gerelateerd aan de opgave en dragen bij aan het behalen van deze gestelde opgave. De Gezondheidsmonitor wordt eens per 4 jaar afgenomen. Een jaar naar afname komen de cijfers beschikbaar.

Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

- In 2029 is het aantal ouderen in de gemeente Hoogeveen dat eenzaamheid ervaart gedaald tot 40%, een afname van 5% ten opzichte van 2020.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 voelt 85% van de volwassenen in de gemeente Hoogeveen zich psychisch gezond, een toename van 5% ten opzichte van 2022.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 voelt 90% van de jeugd in klas 2 uit de gemeente Hoogeveen zich meestal zeer gelukkig ten opzichte van de huidige 84% in 2023.
Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen

Minder kinderen en jongeren hebben voor hun 18e alcohol en drugs gebruikt.

- In 2027 is het percentage jongeren uit klas 2 en 4 heeft gedronken gedaald met 10% ten opzichte van 60% in 2023.
- In 2027 heeft minder dan 25% van de jongeren in de gemeente Hoogeveen de laatste 4 weken alcohol gedronken, een afname van 5% ten opzichte van 2023.
- In 2027 is het percentage dat jongeren in de gemeente Hoogeveen de laatste 4 weken niet dronken of aangeschoten zijn geweest toegenomen met 10% ten opzichte van 24% in 2023.
- In 2027 raadt meer dan 50% van ouders in de gemeente Hoogeveen het alcohol drinken af of verbieden hun kinderen om alcohol te drinken ten opzichte van 35% + 9% in 2023.
- In 2027 is er een afname van het alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Hoogeveen naar het algemeen landelijk niveau.
- In 2027 heeft minder dan 7% van de jongeren uit klas 2 en 4 in de gemeente Hoogeveen voor hun 18e ooit cannabis gebruikt.
- In 2027 is het niveau van jongeren in de gemeente Hoogeveen dat de laatste 4 weken drugs gebruikt gelijk gebleven of gedaald ten opzichte van 3% in 2023.
- In 2027 zijn er minder jongeren uit klas 2 en 4 VO in de gemeente Hoogeveen dat ooit cannabis/hasj/wiet heeft gebruikt. In 2023 was dit 7%.
- In 2027 zijn er minder jongeren uit klas 2 en 4 VO in de gemeente Hoogeveen dat ooit een vorm van andere drugs heeft gebruikt.
- Op alle voortgezet onderwijs scholen in de gemeente Hoogeveen wordt het programma Helder op School ingezet, afhankelijk van het plan per school.
Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen

Minder jongvolwassenen (18-34 jaar) vallen onder de categorie 'zware drinker'.

- In 2029 zijn er minder vrouwen in de gemeente Hoogeveen die minstens 1 keer per week 4 of glazen of meer drinken per dag dan in 2022. (5% van de vrouwen was een zware drinker in 2022)
- In 2029 zijn er minder mannen in de gemeente Hoogeveen die minstens 1 keer per week 6 glazen of meer per dag drinken dan in 2022. (22% van de mannen was een zware drinker in 2022)
- In 2029 zijn er minder dan 10% (zeer) excessieve drinkers in de gemeente Hoogeveen op de alcoholschaal van Garretsen ten opzichte van 11 % in 2022.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 is het percentage vrouwen in Nederland dat alcohol drinkt tijdens de zwangerschap verminderd met 50% ten opzichte van 1,9 % in 2023.
Bron: Monitor Middelengebruik en Zwangerschap (2023) van het Trimbos- instituut

Het drugsgebruik onder volwassenen blijft op hetzelfde niveau als in 2022.

- In 2029 is het percentage volwassenen (18 – 65 jaar) in de gemeente Hoogeveen dat in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek cannabis/hasj/wiet heeft gebruikt gelijk gebleven of afgenomen aan 3% in 2022.
Bron: Gezondheidsmonitor GGD Hoogeveen Volwassenen 2022
- In 2027 is het gebruik van drugs en andere middelen vóór of tijdens de zwangerschap gelijk gebleven of afgenomen ten opzichte van 0,5% in 2023.
Bron: Monitor Middelengebruik en Zwangerschap (2023) van het Trimbos-instituut

Meer inwoners leven in een rookvrije omgeving

- In 2029 is het aantal volwassenen dat rookt in de gemeente Hoogeveen gelijk aan het Drents gemiddelde. In 2022 was het gemiddelde in de gemeente Hoogeveen 20% en het Drents gemiddelde 16%.
- Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen, 2022
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat dagelijks rookt gedaald tot onder 20% ten opzichte van 23% in 2023.
- In 2027 is het aantal VMBO-leerlingen uit de gemeente Hoogeveen dat ooit gerookt heeft gedaald naar 35%, een daling van 5% ten opzichte van 40% in 2023.
- In 2027 is het aantal rokers in de directe omgeving van Hoogeveense jongeren gedaald naar 55% ten opzichte van 61% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat ooit een vape heeft gebruikt in de leeftijd van 12-14 jaar gedaald met 5% ten opzichte van 19% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat ooit een vape heeft gebruikt gedaald met 5% ten opzichte van 26% in 2023.
- In 2027 is het aantal jongeren uit de gemeente Hoogeveen dat dagelijks een vape gebruikt gedaald onder de 10% ten opzichte van 11% in 2023.
Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, GGD Drenthe, gemeente Hoogeveen

Monitoringsmomenten

Het Preventie en Handhavingsplan Middelengebruik wordt in 2029 op hoofdlijnen geëvalueerd. De verwachting is dat onze doelstellingen langer tijd nodig hebben om gehaald te worden, maar het is verstandig om wel afspraken te maken over ijkmomenten. Momenten waarop je met elkaar bepaalt of we, op strategisch vlak, nog de juiste koers varen.

Monitoring en evaluatie inspanningen

De ambitie van het Preventie en handhavingsplan alcohol en drugs is een lange termijn ambitie, die zal niet veranderen in de komende jaren. Maar dat betekent niet dat we jarenlang hetzelfde moeten blijven doen. Het is juist belangrijk om op basis van de gewenste doelen jaarlijks vast te stellen of we nog de juiste dingen doen. De inzichten om ons heen wijzigen, de omgeving verandert, externe factoren kunnen veranderen.

We stellen jaarlijks, waar het nodig is, onze inspanningen per opgave bij. Dit doen we door minimaal één keer per jaar met elkaar te spreken over hoe het gaat en of onze inspanningen de juiste resultaten teweegbrengen.

Dit doen we door per opgave in beeld te houden wat ontwikkelingen, resultaten en belemmeringen zijn.

Vanuit de gemeente stelt het college het uitvoeringsplan vast en wordt de begroting jaarlijks vastgesteld door de gemeenteraad (als onderdeel van de gemeentelijke begroting).

5. Financieel kader

Vanuit de vorige preventie en handhavingsplannen alcohol en drugs was er geen apart budget beschikbaar voor de interventies. Daarnaast is in 2022 de waarderingssubsidie aan VNN stopgezet, vanwege de financiële situatie.

Voor de periode 2025 – 2029 is het volgende budget nodig om uitvoering te kunnen geven aan de inspanningen zoals beschreven in dit plan. De bedragen zijn gebaseerd op jaarbasis.

Begroting PHP Alcohol en Drugs 2025-2029	2025	2026	2027	2028	2029
Programma Helder op School		€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Adviesfunctie VNN	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Opleiding IVA training (10 trainingen voor 10.000 euro)	€ 10.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Uitvoeringsbudget uitvoeringsagenda	€ 15.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00
Mystery Guest		€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Handhaving *Inzet vanuit bestaande capaciteit: vergt her prioritering	€ 35.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00

Voor het jaar 2025 worden de kosten begroot op € 35.000, hiervoor is op dit moment geen budget beschikbaar en moet daarom worden meegenomen in de GemRap 2.

De extra kosten voor de aanpak van het preventie- en handhavingsplan middelengebruik bedragen structureel € 100.000. Dit zijn de kosten van intensivering van bestaand beleid. We verwachten dat we de kosten kunnen inverdienen binnen het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Het beperken van overmatig middelengebruik leidt tot minder middelen gerelateerde individuele problematiek, zoals ontwikkelachterstanden, psychosociale problematiek e.d. Maar ook tot minder middelen gerelateerde collectieve veiligheidsproblemen, zoals overlast en vernielingen.

We verwachten dat de kosten in het sociaal domein (jeugdzorg, beschermd wonen/maatschappelijke opvang en talentontwikkeling/onderwijsachterstandenbeleid) uiteindelijk € 60.000 lager uit zullen vallen.

Ook verwachten we dat de handavings- en veiligheidskosten € 40.000 lager uitvallen door uitvoering van het preventie- en handavingsplan.

Deze budget neutrale wijziging verwerken we in de begroting 2026.

6. Verbinding andere beleidsterreinen

Gezondheidsbeleid

In de Nota Volksgezondheid 2023-2027 staan de speerpunten beschreven op het gebied van de gezondheid van de Hoogeveense inwoners. De gemeente gaat sterker inzetten op Positieve Gezondheid, gezond opgroeien, gezond ouder worden en op een gezondere leefomgeving. Het streven: inwoners in Hoogeveen voelen zich zoveel mogelijk gezond en voeren in toenemende mate regie op hun eigen gezondheid. De ambities die staan beschreven in het gezondheidsbeleid zijn:

- Vaardigheden, leefstijl en leefomgeving verbeteren.
- Gezondheidsachterstanden inlopen
- Mentaal welbevinden verhogen
- Vitaal ouder worden

Nota Jeugd

In de nota jeugd wordt de verbinding gelegd tussen het onderwijs en het jeugdbeleid. De nota is ontwikkeld samen met de inhoudelijke partners en geeft een hoofdrol aan de school. De school is de plek waar alle kinderen, jongeren en gezinnen samenkomen en die het best zicht heeft op wat er nodig is. In de nota jeugd zien we doelstellingen die overeenkomen met het preventie- en handavingsplan. Hiermee laten we zien dat we vanuit verschillende programma's, in samenhang, aan dezelfde doelen werken. Waaronder plan per school in het basisonderwijs en aandacht voor de mentale gezondheid op het voortgezet onderwijs.

IZA regiobeeld Drenthe

Eind juni 2023 hebben de gemeenten, zorgverzekeraar en zorg en welzijnspartners het regiobeeld Integraal Zorgakkoord Drenthe vastgesteld. Voor Drenthe zijn de volgende prioritaire opgaven onderscheiden. Deze opgaven sluiten aan bij de opgaven zoals gedefinieerd voor het programma Gezond en Actief Leven Akkoord Hoogeveen.

- Leefstijl
- Mentale gezondheid
- Kwetsbare inwoners
- Vitaal ouder worden
- Arbeidsmarkt vraagstukken

Gezond en Actief Leven Akkoord

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) in Hoogeveen is een lokaal programma dat zich richt op het bevorderen van de gezondheid, het welzijn en de zelfredzaamheid van inwoners. Het programma is onderdeel van een landelijke aanpak en streeft naar een integrale samenwerking tussen de gemeente, zorgverleners, welzijnsorganisaties en andere lokale partijen. Het doel is om preventie en een gezonde leefstijl te bevorderen, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen, zoals ouderen en mensen met een lage sociaaleconomische status. Het akkoord richt zich op thema's zoals beweging, gezonde voeding, mentale gezondheid en sociale verbinding.

Hervormingsagenda Jeugd

Met de hervormingsagenda jeugd wordt gewerkt aan een brede maatschappelijke agenda gericht op het structureel verbeteren van de kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdhulpverlening en de lange termijn houdbaarheid van het jeugdstelsel. Preventie is een belangrijke sleutel. De nota jeugd sluit aan bij de opgaven die horen bij de hervormingsagenda jeugd.

Cultuurbeleid en sportbeleid

Het cultuur- en sportbeleid zijn beiden belangrijke middelen die bijdragen aan het bereiken van de geformuleerde opgaven.

Programmaplan Sociaal domein

Het programmaplan Sociaal domein biedt het kader voor de verdere ontwikkeling van het Sociaal domein. De opgaven " Inhoud – Financiën – Samenwerking " staan centraal. Ze gaan hand in hand en zijn leidend in de weg van nieuwe ontwikkelingen.

Vanuit het programmaplan Sociaal domein wordt ingezet op inwoners in een kwetsbare situatie. Daarnaast staat in het programmaplan beschreven dat de ambitie " Iedereen doet mee " ondersteund moet worden vanuit de aanpalende beleidsvelden zoals cultuur en sport. Met het programma dat voorligt zetten we daarin de volgende stap.

Kadernota Handhaving

De kadernota geeft handvaten en is een belangrijk middel die met de beschreven ambities bijdraagt het bereiken van de geformuleerde opgaven:

- Behouden/verhogen nalevingsniveau van regels door doelgroepen.
- Verder professionaliseren, versterken programmatisch handhaven.

Kansrijke start

Het programma Kansrijke start is gericht op het verbeteren van de eerste 1000 dagen van het leven van een kind, van conceptie tot de tweede verjaardag. Deze periode is cruciaal voor de latere gezondheid en ontwikkeling van een kind. Het programma in Hoogeveen richt zich op een integrale aanpak waarin zorgverleners, gemeentes en andere betrokkenen samenwerken om kwetsbare gezinnen te ondersteunen en zo een zo goed mogelijke start voor elk kind te waarborgen. De campagnes NIX18 en NIXzonder-Zwangere richten zich op het creëren van een gezonde omgeving voor kinderen, zowel tijdens de zwangerschap als in de vroege kinderjaren. Door te zorgen dat moeders tijdens de zwangerschap geen alcohol drinken of roken, en door jongeren te ontmoedigen om op jonge leeftijd te beginnen met roken en drinken, worden belangrijke stappen gezet om kinderen in Hoogeveen een gezondere en betere start in het leven te geven.

Bijlage

Bijlage 1: Terugblik preventie- en handhavingsplan 2019-2023

Bijlage 2: Wettelijke kaders

Bijlage 3: Begrippenlijst

Bijlage 4: Factsheet middelengebruik en mentale gezondheid, gemeente Hoogeveen

Bijlage 5: Coffeeshop

Bijlage 6: Analyse mentale gezondheid

Bijlage 1: Terugblik preventie- en handhavingsplan 2019-2023

In dit hoofdstuk wordt een korte terugblik gegeven op het preventie- en handhavingsplan van 2019 – 2023. Hierin wordt aangegeven wat de belangrijkste uitkomsten zijn op basis van de cijfers van GGD Drenthe en welke preventie interventies zijn uitgevoerd.

Onze ambitie

De gemeente Hoogeveen investeert in de jeugd. We willen dat onze jongeren gezond opgroeien in een veilige omgeving waar ze hun talenten ten volle kunnen ontdekken en ontplooien. Gebruik van alcohol en drugs heeft hierop een negatieve invloed. Preventie en voorlichting over middelengebruik is daarom erg belangrijk. Wat we willen bereiken is een gedragsverandering: iedereen vindt het vanzelfsprekend dat je geen alcohol drinkt onder de 18 jaar en daar boven met mate. Daarmee blijft onze ambitie ongewijzigd.

Onze aanpak

De prioriteit ligt bij preventieve activiteiten, maar daarnaast is controle een belangrijk onderdeel binnen het gemeentelijk preventie- en handhavingsbeleid. We streven we naar een strikte handhaving van het verbod op de verkoop van alcohol aan jongeren onder de 18 jaar.

De lijn is situationeel handhaven. De strategie is om eerst gesprek aan te gaan, regels uit te leggen en waarschuwen. En vervolgens in uitvoering een risicogerichte controle op de naleving van voorwaarden van vergunningen (alcoholwetvergunning en evenementenvergunning).

Bij evenementen in samenwerking met de verplichte beveiliging ligt de eerste verantwoordelijkheid ligt bij de vergunninghouder. We constateren dat het oppakken van deze verantwoordelijkheid langzaamaan bewust wordt bij de organisatoren. Dit is het resultaat van continue inspanning aan de voorkant, tijdens het vergunningproces. Daarnaast werkt handhaving samen met beveiliging in het aanpakken van 18 minners onder invloed van alcohol.

Bij geconstateerde overtredingen door de handhavers of politie wordt een boete uitgeschreven of doorverwezen naar Halt. In geval van drinken onder de 18 jaar nemen de handhavers contact op met ouders of brengen de jongeren naar huis.

Bij overtredingen op de Opiumwet wordt er lik-op-stuk beleid gevoerd. Dergelijke panden worden direct gesloten binnen de bevoegdheid van de burgemeester. Dit in nauwe samenwerking met de politie, aangezien gemeente niet bevoegd is bij overtredingen Opiumwet.

Doelstelling

De doelstelling voor de periode 2019-2023 was:

- Jaarlijkse afname alcoholgebruik en de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik van jongeren naar het algemeen landelijk niveau.
(Landelijk niveau is hier het resultaat van het Peilstation-onderzoek van het Trimbos-instituut).

Resultaten, metingen

Het Peilstationsonderzoek 2023 van het Trimbos-instituut biedt belangrijke inzichten in het middelengebruik en gedrag van scholieren in Nederland. Vergeleken met de resultaten van het Peilstationsonderzoek 2019 zijn er enkele opvallende trends zichtbaar.

- Alcoholgebruik: Het percentage scholieren dat regelmatig alcohol drinkt, is in 2023, na een stabilisatie in de periode 2015-2021, verder afgenomen.
- De gemiddelde leeftijd waarop leerlingen voor het eerst alcohol gebruiken is in 2023 (12,9 jaar) hoger dan in 2003 (12,0 jaar). Tussen 2003 en 2019 nam de startleeftijd geleidelijk toe, waarna het in 2023 licht is gedaald.
- Druggebruik: Het gebruik van cannabis onder jongeren is stabiel gebleven, terwijl het experimenteren met andere drugs licht is afgenomen ten opzichte van 2019.
- Mentale Gezondheid: De mentale gezondheid van jongeren is een belangrijk aandachtspunt. De mentale problemen zijn vooral toegenomen in de periode 2017-2021, tussen 2021 en 2023 zien we kleine niet significante verschillen.

bron : Scholierenmonitor alcohol Trimbos Instituut

Gezondheidsmonitor Jeugd

In 2024 heeft GGD Drenthe de nieuwste uitkomsten van de Gezondheidsmonitor Jeugd gepubliceerd. Er deden in Drenthe ruim 5300 jongeren uit klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs mee aan dit onderzoek. Uit Hoogeveen deden in totaal 359 jongeren mee van zowel het Roelof van Echtencollege als van RSG Wolfsbos.

Het is wenselijk dat alle Voortgezet Onderwijs scholen uit de gemeente Hoogeveen mee blijven doen met dit onderzoek. In 2019 deed alleen RSG Wolfsbos (locatie Groene Driehoek) mee aan de Gezondheidsmonitor. Vergelijking met heel Drenthe was daarom in dat jaar niet mogelijk. Voor een compleet beeld wordt er een actieve rol gevraagd van de scholen.

Belangrijkste uitkomsten

Veel jongeren beneden de 18 jaar hebben al wel eens alcohol gedronken, al mag dit wettelijk gezien niet. Het percentage voor Hoogeveen (60%) en Drenthe (eveneens 60%) ligt hoger dan het landelijke percentage (55%). In de periode 2019-2023 is het percentage jongeren uit Hoogeveen dat ooit wel eens alcohol heeft gedronken toegenomen van 54% naar 60%. Ook in heel Drenthe en landelijk is, na een jarenlange daling in de periode 2003-2015, een lichte stijging van het alcoholgebruik te zien.

Steeds meer ouders raden hun kind af alcohol te drinken of verbieden dit. In de periode 2019-2023 steeg dit in Drenthe van 17% naar 23%. In Hoogeveen zagen we een toename van 16% naar 27%. Minder ouders vinden het goed dat hun kind alcohol drinkt. Dit is van grote invloed op het drankgebruik van jongeren.

Van de jongeren (klas 2 en klas 4 VO) uit Hoogeveen heeft 7% ooit softdrugs gebruikt. Dit is vergelijkbaar met de percentages voor Drenthe (Meppel 9%; Assen 10% en Emmen 7%) en Nederland. Een beperkt aantal jongeren heeft wel eens harddrugs gebruikt. Over het algemeen is het percentage jongeren dat wel eens drugs heeft gebruikt stabiel. Een uitzondering hierop is het gebruik van lachgas. Dat is in de periode 2019-2021 afgenomen.

Om het eerste gebruik van alcohol en drugs uit te stellen is het belangrijk dat jongeren weerbaar zijn voor de verleidingen in hun omgeving en nee durven zeggen. Van de Hoogeveense jongeren uit klas 2 en 4 van het VO is 92% voldoende weerbaar. Dat percentage ligt iets hoger dan in de provincie Drenthe (87%) en is gelijk aan het percentage in 2019.

Preventie

Mystery guests

In maart 2017 heeft er een onaangekondigd mystery bezoek (een steekproef door min 18-jarigen die proberen alcoholhoudende drank te kopen) plaatsgevonden. N.a.v. de resultaten uit deze steekproef is er in 2018 gestart met een 2-jarig convenant met alle sportverenigingen met kantines en sporthallen met kantines. Jongeren van -18 jaar probeerden over een langere periode 6 keer alcoholhoudende drank te kopen. De resultaten werden teruggekoppeld en er zijn instructieavonden voor barvrijwilligers georganiseerd.

Er werd bij twijfel over de leeftijd meer naar een ID gevraagd, maar de vaststelling van de leeftijd ging soms fout. Het aantal directe verkoop van alcohol aan -18-jarigen nam af. Enkelen bleven toch hardnekkig alcohol verkopen aan -18-jarigen. Deze ondernemers en verenigingen zijn hierop aangesproken.

Begin 2020 is het project voortijdig beëindigd vanwege de bezuinigingen van de gemeente Hoogeveen. De convenantpartners zijn hierover ingelicht. Dit project heeft bijgedragen aan de bewustwording van geen verkoop aan -18 jarigen. Inmiddels is deze regel algemeen bekend bij ondernemers en in de horeca.

Preventiemenu basisscholen

Volgens Verslavingszorg Noord Nederland (VNN)/ Trimbos hebben voorlichtingsprogramma's op de basisscholen aan kinderen geen of een averechts (wekt nieuwsgierigheid) effect. Daarnaast komt middelengebruik bijna niet voor in het basisonderwijs. Wanneer dit wel het geval is gaat het vaak om één leerling. Daarom wordt er geen voorlichting gegeven aan kinderen op de basisscholen. Wel is er een aanbod voor docenten, directie en ouders. Dit wordt aangeboden middels het preventiemenu en op aanvraag als basisscholen zelf contact opnemen. Het aanbod is gericht op middelengebruik te voorkomen/ uit te stellen in deze leeftijdscategorie en om bewustwording te creëren dat er leerlingen opgroeien in gezinnen waarin middelengebruik problemen geeft.

Geen enkele basisschool in Hoogeveen heeft in de schooljaren van 2019 tot 2022 een programma afgenomen voor docenten, directie en/of ouders. In 2023 – 2024 is er één basisschool geweest die één programma afgenomen heeft op het gebied van middelengebruik.

VNN, bezuiniging

De gemeenten in Drenthe (provinciale afspraak) ondersteunen VNN middels een waarderingssubsidie voor ambulante verslavingszorg. Vanuit deze subsidie heeft VNN deels voorlichtingsprogramma's gegeven op het voortgezet onderwijs. Gezien de financiële situatie Hoogeveen in 2020 moest de subsidie voor VNN stopgezet worden.

Dit betrof zowel de waarderingssubsidie als de extra inzet vanuit de gemeente voor het programma De Gezonde School en genotsmiddelen op het basis- en voortgezet onderwijs.

Vanaf 2023 is er weer gestart met diverse programma's vanuit het preventieakkoord. Door middel van het lokale Hoogeveense preventieakkoord is er in 2022 een aanvraag gedaan vanuit VNN voor Helder op School (was vroeger Gezonde school en Genotmiddelen) en 5 IVA trainingen voor sportkantines. In 2023 is er gestart met de uitvoering. Na regelmatig overleg met de gemeente en collega's over in contact komen met sportkantines en werven ervan is er één sportkantine geweest die interesse had in een IVA training. Echter na diverse inspanningen hebben er geen sportkantines zich meer gemeld voor deze training.

Naast deze programma's zijn in alle wijken van Hoogeveen jongerenwerkers vanuit VNN en SWW actief die contact hebben over casussen rondom middelengebruik.

Preventie gericht op het voortgezet onderwijs

Helder op school

Op het voortgezet onderwijs wordt het preventieprogramma 'Helder op school' aangeboden. Het jaar 2023 bestond vooral uit het contacten leggen met de scholen, de juiste mensen vinden binnen de school, voorlichting geven over het preventieprogramma Helder op School/ aanbod VNN, bekijken waar de scholen al mee bezig zijn wat betreft middelenpreventie, wat ze tegenkomen aan middelen gebruik en waar ze mee aan de slag kunnen. Hierin werkt preventie samen met de outreachend jongerenwerker van VNN Hoogeveen. Wanneer het preventieaanbod niet voldoende werkt, kan de hulp via de outreachend jongerenwerker opgeschaald worden.

Het streven van Helder op School is om door onderzoek, ontwikkeling en innovatie in nauwe betrokkenheid met de doelgroep, leerlingen en studenten bewust te maken van de gevolgen van roken, het gebruik van alcohol en drugs en overmatig gamen, om hen te stimuleren om niet te gaan roken, geen drugs te gebruiken, niet te veel te gamen en verantwoord om te gaan met alcohol vanaf 18 jaar. Om dit te kunnen realiseren betreft Helder op School nadrukkelijk de schoolomgeving en de ouders van de leerlingen bij de uitvoering van het programma.

Vanuit 4 lijnen;

- Opstellen helder beleid
- Geven van lessen die werken
- Signaleren en begeleiden van leerlingen met vragen of problemen
- Aanpassen van de fysieke omgeving

Effecten Helder op School:

- Ingebed beleid omtrent middelengebruik
- Snellere signalering omtrent middelengebruik.
- Kortere lijnen met verslavingszorg waardoor er eerder ingegrepen kan worden bij zorgen.
- Nix 18 norm wordt uitgedragen.
- Ouders en school worden zich bewust van hun voorbeeldgedrag en rol als het gaat om middelenpreventie.

Dit alles met als doel om het eerste gebruik van jongeren zo lang mogelijk uit te stellen. Deze algemene effecten zijn ook van toepassing in de gemeente Hoogeveen.

Preventieakkoord Hoogeveen

Situatie Hoogeveen 2023-2024

- RSG Wolfsbos
  - o Alle docenten zijn getraind in signalering en gesprek gaan t.b.v. middelengebruik en één persoon aangesteld rondom Gezonde school voor helicopterview van alle 3 locaties
  - o Aanpassing beleid is in ontwikkeling
- Roelof van Echten
  - o Oudermagazine Eduwiek heeft aandacht besteed aan Helder op School/VNN/Jongerenwerk. Groot bereik (2000 huishoudens – incl. groep 7/8 Prich)
  - o Vanuit het artikel zijn er verschillende meldingen gekomen voor adviesgesprekken
  - o Ouderavond bij RveC i.s.m. theater Smoar- klas 2 leerlingen en vervolgens ouderavond.
- Renn4
  - o Beleid op middelengebruik is aangepast
- Alfa College – nog in ontwikkeling
- Het Mozaiek Hollandscheveld:
  - o In samenwerking met jongerenwerk en VNN is er een ouderavond m.b.t. vapes georganiseerd.

In 2021 is het lokaal preventieakkoord Hoogeveen tot stand gekomen. Met de betrokken partijen zijn ambities, doelstellingen en concrete acties opgezet om de thema's aan te pakken. Inwoners en organisaties kunnen aanspraak maken op het uitvoeringsbudget door projecten in te dienen en uit te voeren.

Alcohol

We willen dat de keuze om alcohol te gebruiken een meer bewuste keuze is, waarbij mensen weten wat de gezondheidseffecten zijn. Ouders hebben daarbij een voorbeeldfunctie te vervullen en zijn zich daarvan bewust. Het alcohol gebruik door jongeren onder de 18 jaar en zwangere vrouwen willen we terugbrengen tot 0.

Inwoners en organisaties hebben nog geen aanspraak gemaakt op het uitvoeringsbudget (thema alcohol) door projecten in te dienen en uit te voeren.

Behalve VNN: training voor barvrijwilligers sportkantines. Dit op verzoek van de gemeente. Door te weinig animo en het nieuwe preventie en handhavingsplan is er één IVA uitgevoerd.

Drugs

In het preventieakkoord staat niets beschreven rondom drugsgebruik.

Handhaving

In de voorgaande periode zijn handhavende taken op gebied van alcohol opgenomen in het reguliere jaarprogramma van de toezichthouders. Denk hierbij aan controle leeftijdscontrole, naleving alcoholwet vergunningsvoorwaarden en controle bij evenementen. Daarbij zetten we zoveel mogelijk in op preventie. Door voorlichting en in de vergunningen heldere handhaafbare regels op te stellen. Zo ook ten aanzien van beperking van alcoholmisbruik en naleving van verbod van schenken onder de 18 jaar bij evenementen.

De controle van de horeca in z'n algemeenheid heeft prioriteit in het jaarplan. Verder sluiten de toezichthouders panden waar in kader van de Opiumwet verdovende middelen zijn aangetroffen. In deze periode is onvoldoende aandacht geweest voor de afstemming van de uitvoering en rapportage van de handhavingsactiviteiten in afstemming met de ambities van het PHP.

Na de corona periode hebben wij de controles op alcoholregelgeving geïntensiveerd. Reflecterend zien we wel dat voor wat betreft de handhaving van de overtredingen een tandje erbij kan. Door meer in te zetten in controles tijdens evenementen en in de horeca. Door het verloop in personeel hebben we tijdelijk minder boa's met alcoholbevoegdheid gehad. We zetten in op uitbreiding van bevoegde boa's en in samenwerking met boa's vanuit andere gemeenten.

Bijlage 2: Wettelijke kaders

In december 2014 heeft de raad het eerste Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2014-2018 vastgesteld. Vervolgens zou dit plan elke vier jaar gelijktijdig met de lokale nota gezondheidsbeleid, bedoeld in artikel 13 tweede lid, van de Wet Publieke Gezondheid, worden vastgesteld. Deze niet praktische koppeling in tijd, is losgelaten. Activiteiten ter preventie van alcoholgebruik zijn altijd onderdeel van het gezond-

heidsbeleid (In de Nota Volksgezondheid De Hoogeveen 2023-2027 'En ze leefden nog lang en gezond' wordt als actie *uitvoering Preventie- en Handhavingsplan alcohol, plus activiteiten vanuit het Preventieakkoord Hoogeveen* genoemd).

De periode van het tweede Preventie- en Handhavingsplan 2019- 2023 is afgelopen. Dit nieuwe derde Preventie- en Handhavingsplan middelengebruik geldt voor de periode 2025-2029.

De Alcoholwet valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en is daarmee primair een gezondheidswet. Het toezicht op de naleving van de Alcoholwet is sinds 2013 decentraal belegd en daarmee de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Van Drank –en Horecawet naar Alcoholwet

De Alcoholwet bevat ten opzichte van de Drank- en Horecawet een aantal nieuwe onderdelen.

Dit zijn de belangrijkste wijzigingen:

- De verkoop van alcohol op afstand wordt geregeld. Het streven is door betere regulering de naleving van de leeftijdsgrens te verhogen. Dit geldt zowel voor het moment van aankoop via internet als voor het moment van aflevering. Het toezicht op de verkoop op afstand gaat naar de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).
- Het stunten met prijzen wordt verder aan banden gelegd. Prijsacties met meer dan 25% korting zijn niet langer toegestaan. Het toezicht op de prijsacties wordt ook gecentraliseerd bij de NVWA.
- Wederverstrekking van alcohol (een meerderjarige die alcohol koopt voor een minderjarige) wordt strafbaar. Het gevolg is dat er drie boetes kunnen worden uitgedeeld: naast de (directe) verstrekker en de minderjarige die de alcohol in ontvangst neemt, kan nu ook een meerderjarige een boete krijgen voor het doorgeven van de drank. Toezicht hierop ligt bij de gemeente Hoogeveen.
- Gemeenten krijgen extra mogelijkheden om een alcoholoverlastgebied aan te kunnen wijzen wanneer er sprake is van ernstige overlast of verstoring van de openbare orde. In dit gebied kan de gemeente dan extra regels instellen met betrekking tot alcoholverkoop.

De Opiumwet

Drugs worden ingedeeld naar wettelijke status: legale (wettelijk toegestaan) en illegale (verboden) middelen. Illegale middelen staan op de Opiumwet.

De Opiumwet verbiedt het bezit, de handel, de verkoop, het vervoer en de productie van de middelen die onder die wet vallen. In Nederland is het gebruik van drugs niet strafbaar. De overheid wil er hiermee voor zorgen dat mensen die door drugsgebruik in de problemen komen zich vrij voelen om hulp te zoeken.

De Opiumwet bestaat uit twee lijsten:

Lijst 1: drugs waarvan de overheid vindt dat ze een onaanvaardbaar/ onacceptabel risico hebben voor de gezondheid ('harddrugs').

Lijst 2: drugs die volgens de overheid minder risico's voor de gezondheid hebben dan de middelen op lijst 1 ('softdrugs').

Nationaal Preventieakkoord Alcohol

In het Preventie- en Handhavingsplan sluit de gemeente zoveel als mogelijk aan op de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord. In dit akkoord, dat in 2018 door meer dan 70 partijen is afgesloten, is preventie van problematisch⁷ alcoholgebruik een van de drie speerpunten, naast preventie van roken en overgewicht. Een veelheid aan organisaties en maatschappelijke partners waaronder bedrijfsleven, sportorganisaties en onderwijsinstellingen verbond zich met het Akkoord aan het terugdringen van problematisch alcoholgebruik in 2040.

Voor jongeren onder de 18 jaar zijn specifieke doelstellingen opgenomen. Zo moet het aantal 12-16-jarigen dat ooit gedronken heeft afnemen van 45% naar 25% in 2040 (Nationaal Preventieakkoord, 2020). Uiteindelijk is het doel om te komen tot 0% alcoholgebruik onder de 18 jaar en een naleving van de leeftijdsgrens door verstrekkers van 100%. De gemeente levert met haar maatschappelijke partners en inwoners haar bijdrage aan het realiseren van deze doelstellingen.

De Alcoholwet beperkt beschikbaarheid en regelt verantwoorde verstrekking

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is één van de meest effectieve maatregelen om alcoholgebruik te verminderen en de daaraan gerelateerde schade te voorkomen⁸. De Alcoholwet is een wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken en daarmee de beschikbaarheid van alcohol reguleert. Daarnaast richt de Alcoholwet zich op verantwoorde verstrekking.

De Alcoholwet heeft als doel om schadelijke gevolgen van alcoholgebruik tegen te gaan en alcohol gerelateerde overlast terug te dringen. De wet valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en is daarmee primair een gezondheidswet. Het toezicht op de naleving van de Alcoholwet is sinds 2013 decentraal belegd en daarmee de verantwoordelijkheid van de gemeente.

7) In het NPA wordt onder problematisch alcoholgebruik verstaan: Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig bingedrinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

8) Babor e.a., 2010; Burton e.a., 2017

Landelijk rookbeleid ⁹

In Nederland is het rookbeleid geregeld door verschillende wetten en regels die gericht zijn op het beschermen van de gezondheid van mensen tegen de schadelijke effecten van roken. De belangrijkste wettelijke kaders zijn de volgende:

1. **De Tabakswet**
De Tabakswet vormt de basis van het rookbeleid in Nederland en regelt onder andere de verkoop en het gebruik van tabaksproducten. De wet bevat bepalingen over de verkoop van tabak, de verpakking en etikettering van tabaksproducten, en het rookverbod in openbare en besloten ruimtes.
Belangrijke onderdelen van de Tabakswet zijn:
  - Rookverbod op werkplekken en openbare binnenruimtes: Sinds 2004 geldt er een rookverbod op werkplekken en in alle openbare binnenruimtes, zoals restaurants, cafés, ziekenhuizen, en overheidsgebouwen.
  - Verbod op reclame voor tabaksproducten: Reclame voor tabaksproducten is verboden, zowel op televisie als via andere media. Ook is sponsoring door tabaksmerken verboden.
  - Verplichte waarschuwingsafbeeldingen op verpakkingen: Tabaksverpakkingen moeten waarschuwingen bevatten over de gezondheidsrisico's van roken, inclusief afbeeldingen van ziekten die door roken kunnen worden veroorzaakt.
2. **Rookverbod op scholen en bij kinderopvang**
In 2014 is het rookverbod op scholen en kinderdagverblijven ingevoerd. Dit houdt in dat er binnen de gebouwen van scholen en kinderopvanginstellingen niet gerookt mag worden. Ook het roken op schoolpleinen is verboden, om zo kinderen te beschermen tegen de schadelijke effecten van roken.
3. **Wet publieke gezondheid**
De Wet publieke gezondheid (Wpg) bevat maatregelen die de volksgezondheid beschermen, waaronder maatregelen tegen roken. De wet voorziet bijvoorbeeld in het bevorderen van rookvrije werkplekken en openbare instellingen.
4. **Rookvrije Generatie**
De Rookvrije Generatie is een ambitie van de Nederlandse overheid om het aantal rokers in Nederland te verminderen en uiteindelijk een rookvrije generatie op te groeien. Het doel is om het percentage rokers in Nederland in 2040 terug te brengen tot minder dan 5%. Dit beleid heeft onder andere geleid tot het uitbreiden van rookverboden en het stimuleren van rookvrije openbare plekken, zoals sportverenigingen, scholen en speeltuinen.
5. **Rookvrije Terrassen**
Sinds 2022 is er een uitbreiding van het rookverbod naar terrassen van horecagelegenheden. Dit betekent dat roken op terrassen waar eten of drinken wordt geserveerd, verboden is, tenzij er een speciaal daarvoor bestemd rookgedeelte is. Het doel hiervan is om niet-rokers, en vooral kinderen, te beschermen tegen de schadelijke effecten van passief roken.
6. **Tabaksverkoop en -gebruik bij jongeren**
Er zijn strikte regels over de verkoop van tabaksproducten aan jongeren:
  - De verkoop van tabaksproducten aan jongeren onder de 18 jaar is verboden.
  - Sinds 2020 geldt er een verbod op de verkoop van e-sigaretten en andere elektronische rookwaren aan minderjarigen.
7. **E-sigaretten en verwarmssystemen**
Er zijn regels voor de verkoop van e-sigaretten en verwarmssystemen (zoals de IQOS). Deze producten vallen onder de Tabakswet en moeten voldoen aan dezelfde voorschriften als gewone sigaretten, bijvoorbeeld in verband met verpakking en reclame.
8. **Rookbeleid in de zorgsector**
Ziekenhuizen, zorginstellingen en andere zorgfaciliteiten moeten rookvrije omgevingen bieden. Roken is vaak niet toegestaan binnen het terrein van zorginstellingen, en rokers worden gestimuleerd om te stoppen met roken, ook met hulp van de zorgprofessionals.
9. **Rookvrije Woonomgevingen**
Er zijn steeds meer initiatieven om woningen rookvrij te maken. Dit kan betrekking hebben op rookvrije woningen binnen sociale huurwoningen of rookvrije appartementencomplexen. Het idee is om rookoverlast tussen burens te voorkomen en de gezondheid van bewoners te beschermen.

Bijlage 3: Begrippenlijst

9) <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004302/2024-11-13>

Alcoholschaal van Garretsen : Meetinstrument om het alcoholgebruik en de daarmee samenhangende problemen in kaart te brengen. De schaal meet verschillende aspecten van alcoholgebruik, zoals frequentie, hoeveelheid en de gevolgen van het gebruik.

APV: Algemene Plaatselijke Verordening, een verzameling regels die door de gemeente zijn vastgesteld om de openbare orde en veiligheid te handhaven.

Bingedrinken : Minstens één keer per maand ten minste vijf glazen alcohol drinken bij één gelegenheid.

CJG: Centrum voor Jeugd en Gezin, een plek waar ouders, kinderen en jongeren terecht kunnen voor vragen over opvoeden en opgroeien.

GALA: Gezond en Actief Leefakkoord, een lokaal programma dat zich richt op het bevorderen van de gezondheid, het welzijn en de zelfredzaamheid van inwoners.

GGD: Gemeentelijke Gezondheidsdienst, een Nederlandse organisatie die zich richt op publieke gezondheidszorg.

GGZ: Geestelijke Gezondheidszorg, zorg voor mensen met psychische problemen.

IVA: Instructie voor verantwoord alcohol schenken.

Keten United: Een beleid gericht op jongerenketen.

Moti4: Een laagdrempelig traject van gesprekken voor jongeren die in de problemen dreigen te raken door middelengebruik, gokken of gamen.

OKO: Opgroeien in een Kansrijke Omgeving. Richt op het creëren van een omgeving waarin kinderen en jongeren de beste kansen krijgen om zich positief te ontwikkelen. OKO is een werkwijze gebaseerd op het IJslandse model.

Overmatig drinken: Het drinken van meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen).

Para Commerciële instellingen: Instellingen die commerciële activiteiten uitvoeren, maar niet primair gericht zijn op winst maken, zoals sportverenigingen of culturele organisaties.

Positieve Gezondheid: Een model wat zich in een brede blik richt op gezondheid aan de hand van 6 dimensies.

Problematisch alcoholgebruik: Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig bingedrinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

SWWH: Stichting Welzijnswerk Hoogeveen, een welzijnsorganisatie die zich inzet voor de inwoners van Hoogeveen.

VNN: Verslavingszorg Noord Nederland, een organisatie die hulp biedt bij verslavingsproblemen.

Zwaar drinken: Minstens één keer per week ten minste vier glazen (vrouwen) of zes glazen (mannen) alcohol op één dag drinken.

Bijlage 4: Factsheet middelengebruik en mentale gezondheid, gemeente Hoogeveen

Ambitie 1: Meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid

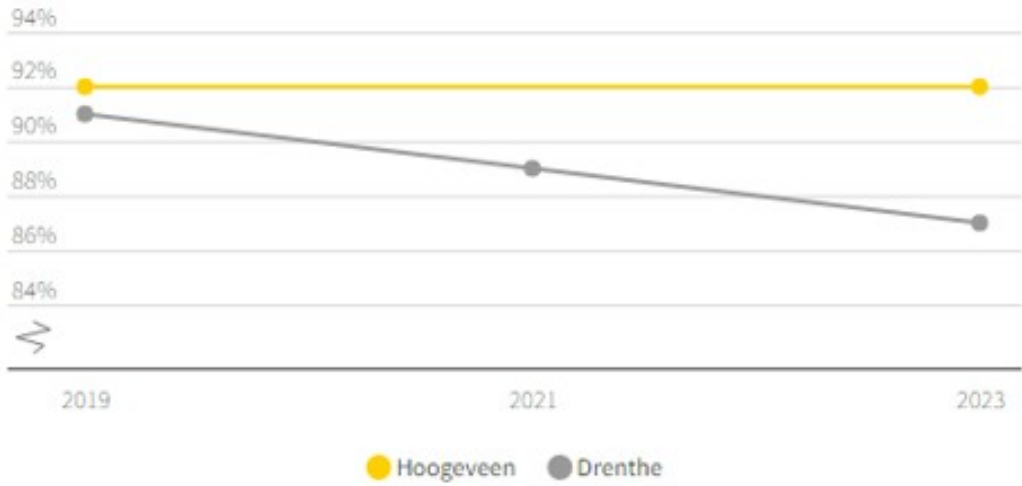
Relatie tussen middelengebruik en mentale gezondheid

Meer middelengebruik hangt samen met een verminderde mentale gezondheid. De relatie lijkt twee kanten op te gaan. Een minder goede mentale gezondheid leidt tot meer middelengebruik, maar meer middelengebruik leidt ook tot een minder goede mentale gezondheid. Het middelengebruik vertoont gemengde trends afhankelijk van het middel of de tijdspanne waarnaar wordt gekeken (Verwey Jonker Instituut 2024).

Weerbaarheid

Om het eerste gebruik van jongeren uit te stellen is het belangrijk dat zij weerbaar zijn voor de verleidingen in hun omgeving en nee durven zeggen. Uit de Gezondheidsmonitor Jeugd blijkt dat 92% van de Hoogeveense jongeren uit klas 2 en 4 van het VO voldoende weerbaar is. Dat percentage ligt iets hoger dan in de provincie Drenthe (87%) en is gelijk aan het percentage in 2019.

Weerbaar

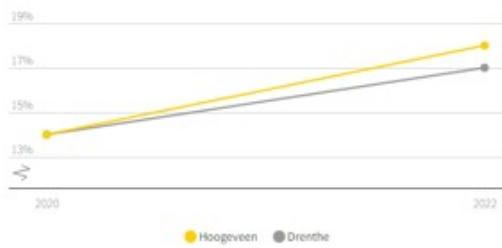

GGD Gezondheidsmonitor Jeugd | 2019 - 2023

Stress en psychische ongezondheid

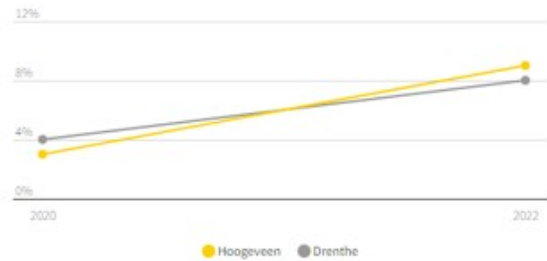
Een deel van de mensen gaat na enige tijd alcohol gebruiken vanwege de ontspannende en verdovende effecten. Veel mensen in de samenleving hebben te kampen met stress en psychische klachten. De druk op mentale gezondheid neemt toe. Ongeveer de helft van de inwoners in Hoogeveen en Drenthe heeft een (zeer) hoge veerkracht.

Heeft psychische klachten

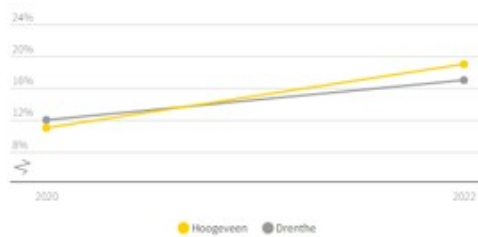
GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2020 - 2022

Hoog risico op angststoornis of depressie

GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2020 - 2022

Heeft in de laatste 4 weken (heel) veel stress ervaren

GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2020 - 2022

(Zeer) hoge veerkracht

Gemeenten in Drenthe, 96

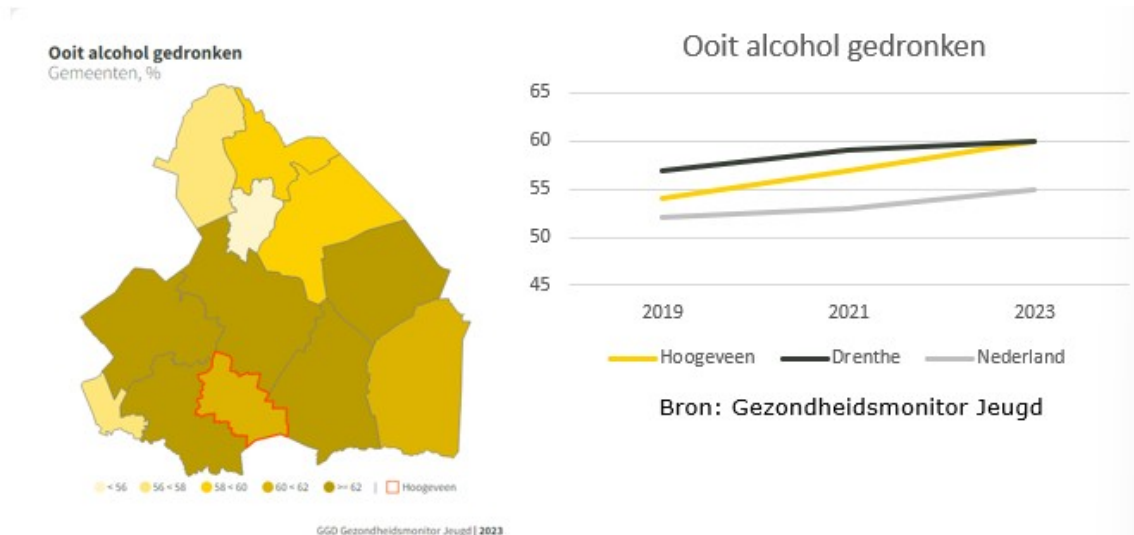
GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

Ambitie 2: Minder kinderen en jongeren hebben voor hun 18e alcohol en drugs gebruikt

Het uitstellen van het eerste alcoholgebruik is een belangrijke maatregel in het voorkomen van overmatig alcoholgebruik.

Het aandeel jongeren dat wel eens alcohol heeft gedronken is hoog en is toegenomen sinds 2019

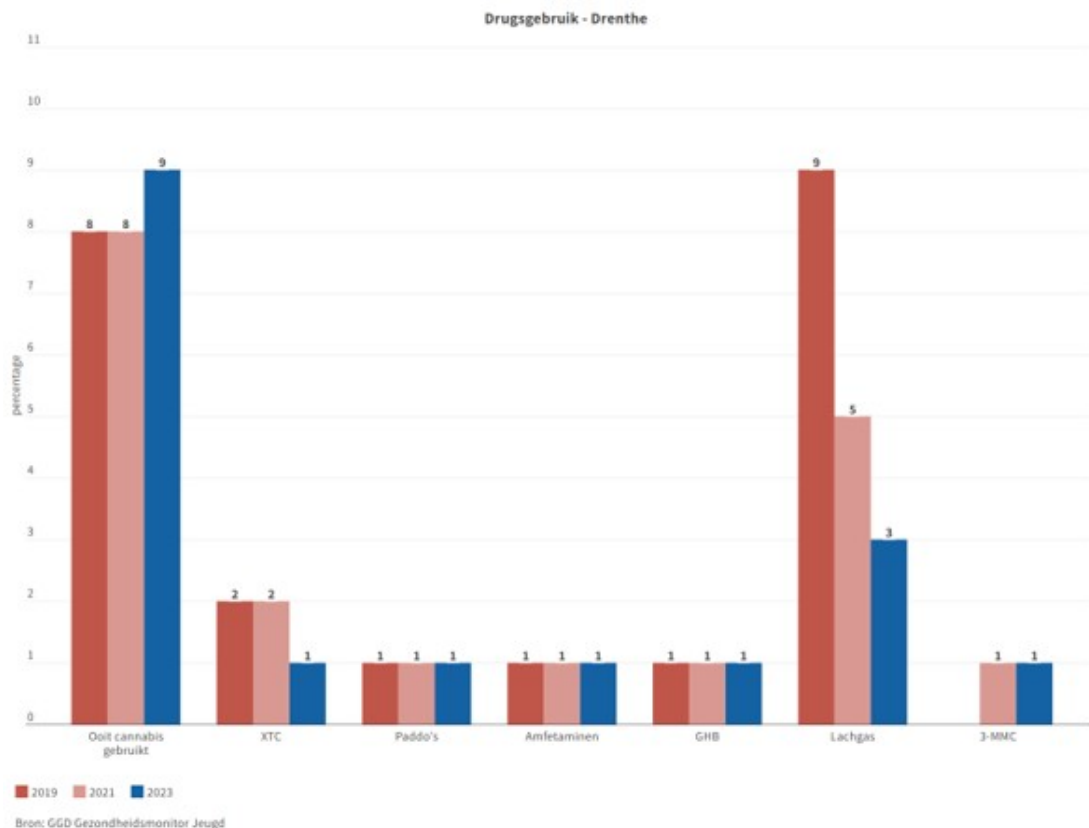
Uit de Gezondheidsmonitor Jeugd blijkt dat veel jongeren beneden de 18 jaar al wel eens alcohol gedronken hebben, al mag dit wettelijk gezien niet. Het percentage voor Hoogeveen (60%) en Drenthe (eveneens 60%) ligt hoger dan het landelijke percentage (55%). Er zijn geen significante verschillen tussen jongens en meisjes. Het percentage jongeren dat ooit wel eens gedronken heeft, is bij jongeren die een VMBO-opleiding volgen hoger dan bij jongeren die een HAVO/VWO-opleiding volgen. In de periode 2019-2023 is het percentage jongeren uit Hoogeveen dat ooit wel eens alcohol heeft gedronken toegenomen van 54% naar 60%.

Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd

Het gebruik van drugs onder jongeren <18 jaar ligt laag en is stabiel

Van de jongeren (klas 2 en klas 4 VO) uit Hoogeveen heeft 7% ooit softdrugs gebruikt. Dit is vergelijkbaar met de percentages voor Drenthe (Meppel 9%; Assen 10% en Emmen 7%) en Nederland. Jongens, 15-18jarigen en leerlingen op het vmbo gebruiken vaker cannabis dan meisjes, 12-14 jarigen en leerlingen op de havo of het vwo. Een beperkt aantal jongeren heeft wel eens harddrugs gebruikt. Over het algemeen is het percentage jongeren dat wel eens drugs heeft gebruikt stabiel. Een uitzondering hierop is het gebruik van lachgas. Dat is in de periode 2019-2021 afgenomen.

Ambitie 3: Minder jongvolwassenen (18-34 jaar) vallen onder de categorie 'zware drinker'

Overmatig alcoholgebruik heeft zowel gevolgen voor de korte termijn (bijvoorbeeld ontremming, afname reactiesnelheid, out gaan of alcoholvergiftiging) als voor de langere termijn (bijv. sociale problemen,

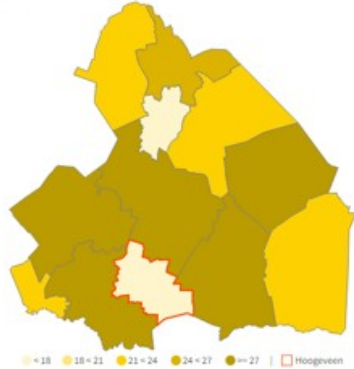
kanker, psychose en verslaving). Het is voor jongeren extra gevaarlijk om alcohol te drinken, omdat hun lichaam nog in ontwikkeling is.

Veel jongeren drinken alcohol in grote hoeveelheden tegelijk

Een deel van de jongeren die ooit wel eens alcohol hebben gedronken, blijven alcohol drinken. In Hoogeveen gaat het om 17% van de jongeren uit klas 2 en 4 van het vo die in de vier weken voor het onderzoek vijf glazen of meer bij één gelegenheid (bingedrinken) dronken. Dat percentage lijkt wat lager te liggen (niet significant) dan in andere Drentse gemeenten en lijkt afgenomen in de periode 2019-2023.

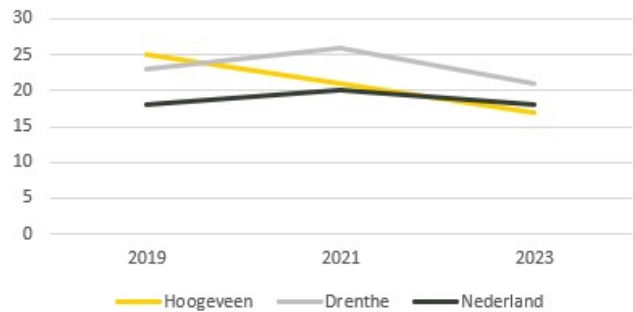
Er zijn geen verschillen tussen jongen en meisjes als het gaat om bingedrinken. Jongeren van 15-18 jaar doen dit vaker dan jongeren van 12-14 jaar. Het percentage leerlingen van HAVO/VWO dat niet aan binge drinken doet is hoger dan het percentage bij VMBO-leerlingen.

Binge drinken in de laatste 4 weken
Gemeenten in Drenthe, %

GGD Gezondheidsmonitor Jeugd | 2023

Binge drinken in de laatste 4 weken

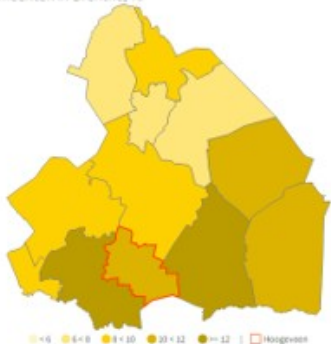

Bron: Gezondheidsmonitor Jeugd

Bijna 1 op de 5 mannen in Hoogeveen is een 'zware drinker'

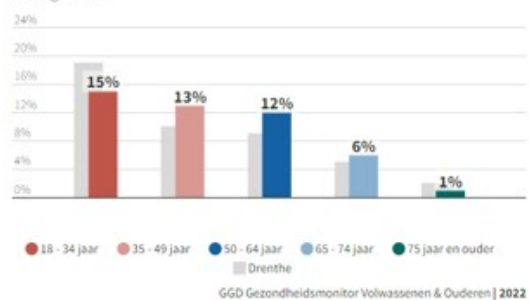
Van de volwassenen in Hoogeveen (18+) valt 11% in de categorie 'zware drinker'. Dat betekent dat zij minstens 1x per week zes glazen (mannen) of vier glazen (vrouwen) alcohol drinken op een dag. Het percentage voor Hoogeveen is vergelijkbaar met dat voor Drenthe en Nederland. Mannen en jongvolwassenen in de leeftijd van 18-34 jaar vallen vaker in de categorie 'zware drinker' dan vrouwen en inwoners van 35 jaar en ouder. In Hoogeveen valt in vergelijking met Drenthe en Nederland het relatief hoge percentage 'zware drinkers' onder HBO en WO-opgeleiden op.

Zware drinker
Gemeenten in Drenthe, %

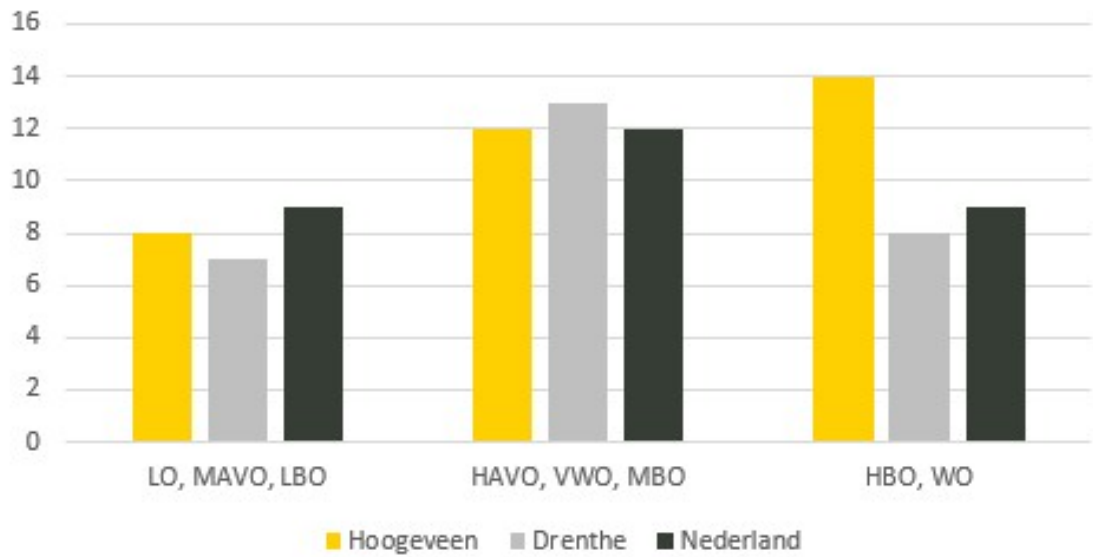
GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

Zware drinker, leeftijd
Hoogeveen

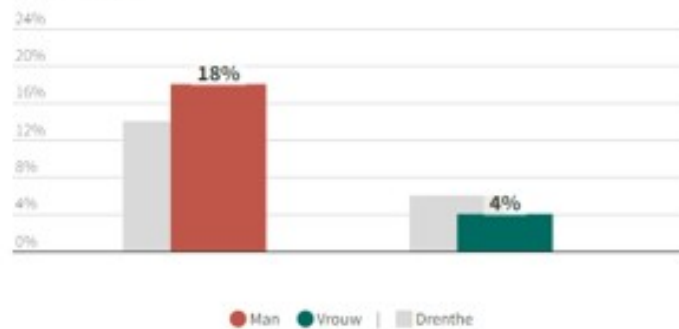
GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

Zware drinker, opleiding

Zware drinker, geslacht

Hoogeveen

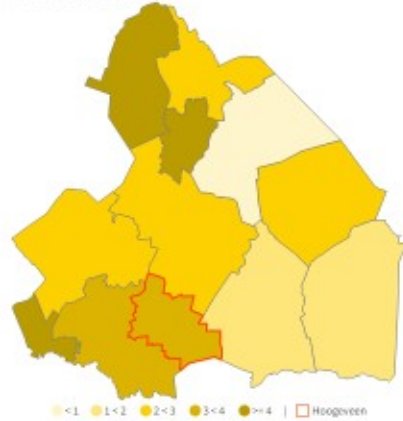

GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

Ambitie 4: Het drugsgebruik onder volwassenen blijft op hetzelfde niveau als in 2022

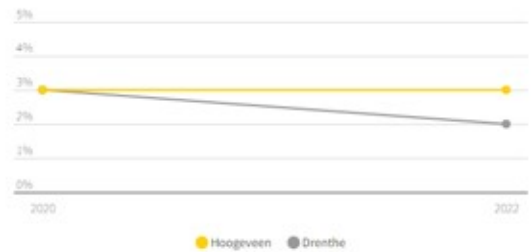
Het percentage volwassenen (18-65 jaar) uit Hoogeveen dat recent (laatste 4 weken voor het onderzoek) cannabis heeft gebruikt is 3%. Dat is vergelijkbaar met het Drentse percentage en sinds 2020 niet significant toe- of afgenomen. Een klein percentage van de inwoners uit Hoogeveen en Drenthe heeft ooit andere drugs gebruikt.

Laatste 4 weken cannabis gebruikt
Gemeenten in Drenthe, %

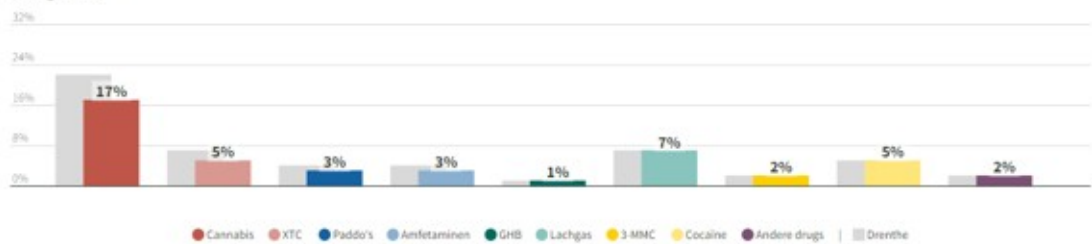
GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

Laatste 4 weken cannabis gebruikt

GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2020 - 2022

Ooit drugs gebruikt
Hoogeveen

GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen | 2022

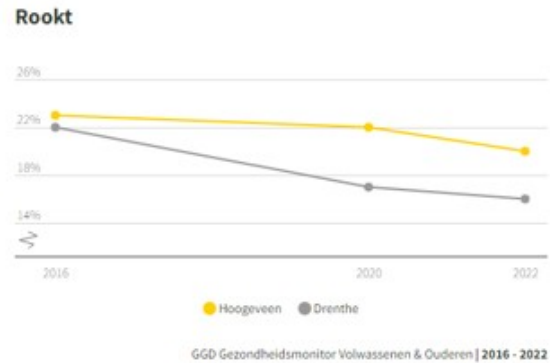
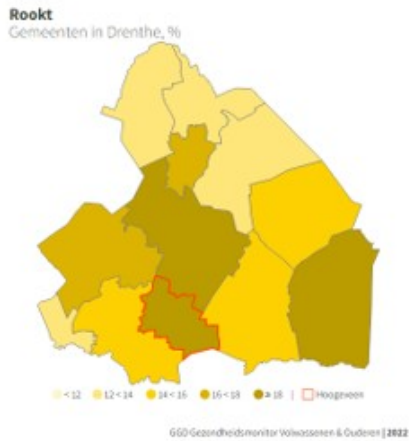
Ambitie 5: Meer inwoners leven in een rookvrije omgeving

Het is algemeen bekend dat roken slecht is voor de gezondheid. Roken veroorzaakt het meeste verlies aan levensjaren en gezonde levensjaren. Op de korte termijn kan roken zorgen voor bijvoorbeeld luchtwegklachten. Op de langere termijn kan dit leiden tot vroegtijdige sterfte aan hart- en vaatziekten of longkanker.

Een vape (e-sigaret) verdampt een vloeistof die een mengsel van smaakstoffen en andere stoffen bevat. De vloeistof bevat geen tabak, zoals een gewone sigaret, maar vaak wel nicotine. De damp van een vape bevat schadelijke stoffen. Het inademen van deze stoffen kan de luchtwegen irriteren of beschadigen. Ook kunnen er hartkloppingen ontstaan en is er een verhoogde kans op kanker.

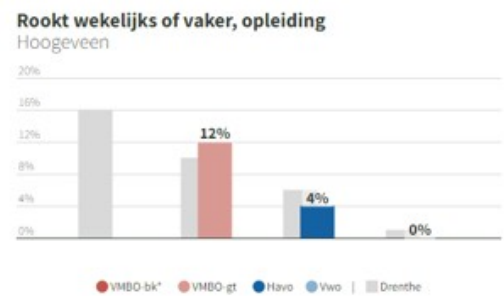
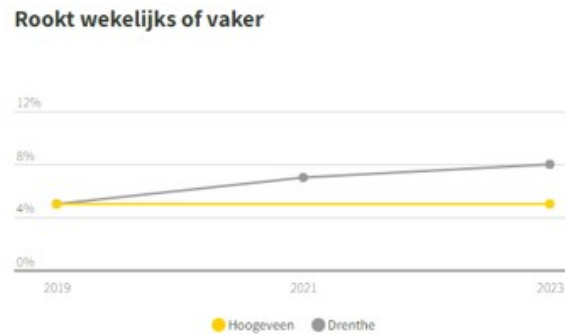
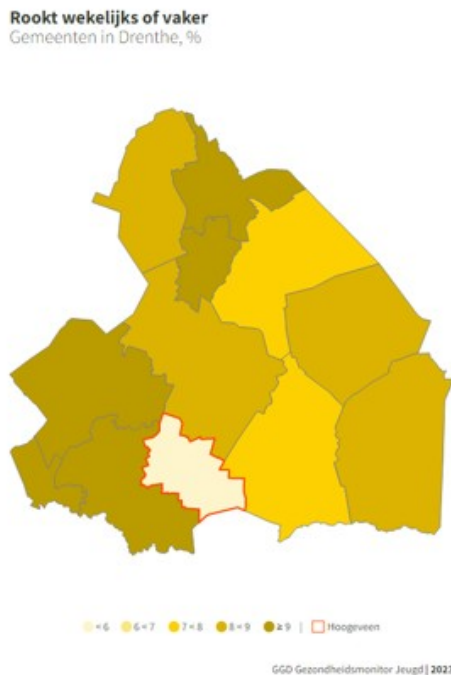
Percentage rokers ligt boven het Drentse en landelijke gemiddelde

De afgelopen periode is het aantal volwassen rokers afgenomen tot 20%. Maar het Drentse gemiddelde ligt op 16% en het landelijke gemiddelde op 17%.

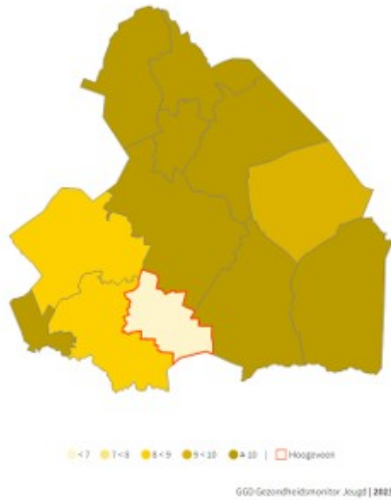
Grote percentageverschillen opleidingsniveau jongeren op gebied van roken en vaperen

Op gebied van roken en jongeren doen zich grote verschillen op qua opleidingsniveau; 40% van de VMBO-leerlingen in klas 2 en 4 heeft ooit gerookt, ten opzichte van 8% van de havo/vwo-leerlingen. Van de jongeren die op dit moment roken, rookt 23% dagelijks. Het aantal rokers in de directe omgeving van Hoogeveense jongeren is de afgelopen 2 jaren weer gestegen van 56% naar 61%; bovendien zijn dat in 43% de ouders/verzorgers.

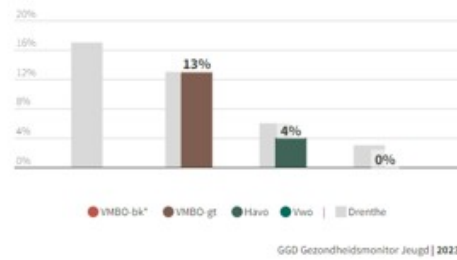

Op het gebied van vaperen en jongeren zijn in de gemeente Hoogeveen totaal 26% van de jongeren die ooit een vape (e-sigaret) gebruikt heeft. In de leeftijd van 12 – 14 jaar is dit 19%. Ook op het gebied van vaperen en jongeren doen zich grote verschillen voor qua opleidingsniveau: 44% van de VMBO-leerlingen in klas 2 en 4 heeft ooit een vape gebruikt, ten opzichte van 15% van de havo/vwo-leerlingen. Het aantal jongeren dat elke dag een vape gebruikt is 11% in de gemeente Hoogeveen.

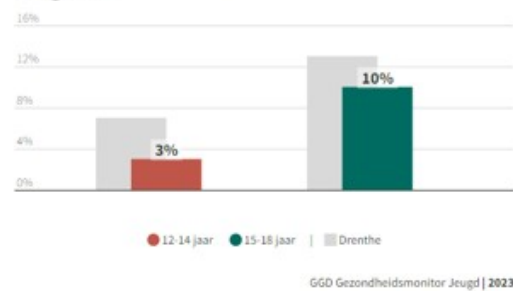
Vapet wekelijks of vaker
Gemeenten in Drenthe, %

Vapet wekelijks, opleiding
Hoogeveen

Vapet wekelijks, leeftijd
Hoogeveen

Bijlage 5: Coffeeshop

Hoogeveen heeft coffeeshopbeleid vastgesteld met als doel om:

- het woon- en leefklimaat te beschermen.
- overconcentratie van verkooppunten van softdrugs tegen te gaan;
- verstoring van de openbare orde te voorkomen;
- gezondheidsrisico's te beperken

Het beleid sluit aan bij de landelijke kaders en ondersteunt de landelijke doelstellingen.

Preventie

In Hoogeveen vinden we het noodzakelijk dat er sprake is van adequate preventie. We willen afhankelijkheid van middelen in algemene zin tegengaan en het is hiervoor van belang om jeugdigen, adolescenten en volwassenen op een juiste manier te informeren over het gebruik van middelen. We zullen daarom onder andere op scholen voorlichting bieden en ouders betrekken.

De verplichting tot cannabisvoorlichting wordt als voorwaarde gesteld bij het verkrijgen van een gedoogverklaring. Preventieve interventies voor het verantwoord omgaan met het cannabisgebruik, het informeren over de risico's van dat gebruik en het in een vroeg stadium signaleren van problemen of doorverwijzen naar hulpverlening is van groot belang bij het tegengaan van middelenslaving. Coffeeshophouders hebben daar een grote mate van verantwoordelijkheid in. Al het personeel van de coffeeshop is verplicht en training te volgen als het gaat om het informeren van bezoekers over middelenslaving, gezondheidsrisico's en het herkennen van problematisch gebruik.

Handhaving

Om aan te sluiten bij de landelijke doelen met betrekking tot het verminderen van criminaliteit, zorg te dragen voor een veilige omgeving en ervoor te zorgen dat minderjarigen niet in de gelegenheid worden gesteld drugs te kopen, is passende handhaving noodzakelijk. Toezicht en handhaving zullen vanuit de gemeente bestuursrechtelijk worden ingevuld. Controle zal tweemaal per maand plaatsvinden. Handhaving op criminele activiteiten wordt uitgevoerd door de politie en krijgt een eventueel vervolg door het openbaar ministerie. We hebben op regelmatige basis structurele afspraken met hen staan om ontwikkelingen te bespreken en hier waar nodig gevolg aan te geven. Deze afspraken vinden ook plaats met jongerenwerk, buurt- en opbouwwerk en handhaving. Op deze wijze verbinden we preventie en handhaving, wat elkaar door het delen van signalen kan versterken.

Bijlage 6: Analyse mentale gezondheid

“ Mentale gezondheid is de manier waarop je je verhoudt tot jezelf en tot anderen en hoe je omgaat met de uitdagingen in het dagelijks leven. Tegelijkertijd gaat het ook over hoe jij en anderen in de samenleving dit ervaren. ”¹⁰

Mentale gezondheid wordt landelijk gezien als een van de grootste gezondheidsrisico's voor de toekomst. Ook in Hoogeveen verslechterde de mentale gezondheid van onze inwoners, van jong tot oud. De meest recente cijfers uit de Gezondheidsmonitor volwassenen laten een verslechtering van de psychische gezondheid zien, met name bij jongvolwassenen.

In 2018 agendeert het RIVM in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning voor het eerst de toenemende druk op het dagelijks leven. In de periode 2019-2023 verslechterde de mentale gezondheid van de jeugd, ook in Hoogeveen. De mentale druk bij jongeren is hoog: ze ervaren veel stress door school en huiswerk, alles wat ze moeten doen, en de thuissituatie. De coronapandemie heeft deze druk verder vergroot. Door lockdowns, thuisonderwijs, het wegvallen van sociale contacten en onzekerheid over de toekomst nam de mentale belasting bij jongeren aanzienlijk toe.

Psychische klachten

In 2023 voelt nog 79% van de jongeren zich meestal (zeer) gelukkig. Toch heeft 16% uit klas 2 en 4 serieus nagedacht over suïcide en 36% van de Drentse inwoners tussen 16-25 jaar. Deze cijfers kunnen afschrikken, maar ze zeggen niet automatisch dat al deze jongeren daadwerkelijk suïcidaal zijn of hulp nodig hebben. Gedachten over suïcide kunnen een uiting zijn van worsteling of verwarring in een kwetsbare levensfase. Het hoort soms ook bij de intensieve ontwikkelingsfase die jongeren doormaken. Psychische klachten zijn problemen die te maken hebben met de psyche. Dit omvat de manier waarop iemand denkt, voelt en gedraagt, en kan leiden tot diverse problemen zoals stress, somberheid, piekeren, angst, en slaapproblemen. Bijna één op de 4 jongeren (23%) ervaart lichte tot ernstige psychische klachten, het gemiddelde in Drenthe ligt op 27%. 47% van 16 tot 25-jarigen in Drenthe voelt zich vaak gestrest door één of meerdere factoren. Bij vrouwen ligt dit een stuk hoger dan bij mannen.

Van de volwassenen en ouderen voelt respectievelijk 80% en 87% zich mentaal gezond. In Hoogeveen heeft 21,7% van de inwoners van 18 tot 65 jaar psychische klachten tegenover 24,5% van dezelfde leeftijdsgroep in Nederland. 13,3% van onze inwoners van 65 jaar en ouder ondervindt psychische klachten tegenover 15,4% van dezelfde leeftijdsgroep in Nederland¹¹.

Eenzaamheid

In Hoogeveen ervaart 13,4% van de inwoners van 18 tot 65 jaar ernstige eenzaamheid tegenover 15,3% van dezelfde leeftijdsgroep in Nederland. 10,8% van onze inwoners van 65 jaar en ouder is ernstig eenzaam tegenover 11,9% van dezelfde leeftijdsgroep in Nederland.¹² Slechts een beperkt aantal volwassenen en ouderen neemt deel aan beweeg-, cultuur en ontmoetingsactiviteiten. Mensen die vereenzamen hebben minder mogelijkheid terug te vallen op een sociaal vangnet. Eenzaamheid werkt als een negatieve spiraal.¹³

26% van de jongeren geeft aan zich de afgelopen 4 weken eenzaam te hebben gevoeld ten opzichte van 30% in Drenthe en 29% in Nederland.

Integrale aanpak

In het sociaal domein loopt de opgave rond mentale gezondheid als rode draad door de integrale aanpak. In het verhaal van Hoogeveen staan talentherkenning, persoonlijke groei en omzien naar elkaar centraal. In het Gezond en Actief Leven Programma is een van de opgaven “meer inwoners ervaren een betere mentale gezondheid”. Onderdeel van deze opgave, in samenhang met de nota jeugd, is de ontwikkeling van een totaalaanpak mentale gezondheid op het Voortgezet Onderwijs, in samenwerking met het onderwijs, welzijnswerk en GGD Drenthe. Ook met o.a. de Huizen van de Buurt, de Plannen Per School en de ontwikkeling van Zorgzame Gemeenschappen werken we aan de mentale gezondheid van onze inwoners.

Voor de uitgebreide analyse en uitwerking van de plannen verwijzen we naar de nota Jeugd en het Gezond en Actief Leven Akkoord Hoogeveen.

¹⁰ <https://www.rivm.nl/mentale-gezondheid>

¹¹ Buurtatlas MHI-5

¹² Buurtatlas eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld

¹³ Bron voor de gegevens uit dit hoofdstuk is het Gemeentebeeld Hoogeveen door GGD. Dit is gegenereerd uit de Gezondheidsmonitoren volwassenen 2022, ouderen 2022, jeugd 2023, jeugd corona 2021, tenzij anders vermeld.